

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra antropologie a zdravotní vědy

Bakalářská práce

Lukáš Holbík

Výchova ke zdraví se zaměřením na vzdělávání

Postoje středoškolských studentů a studentek k manželství
a rodičovství homosexuálně orientovaných párů

Olomouc 2022 vedoucí práce: doc. Mgr. Martina Cichá, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jen uvedenou literaturu a zdroje.

V Olomouci dne 14. 6. 2022

Lukáš Holbík

Poděkování:

“It is absolutely imperative that every human being’s freedom and human rights are respected, all over the world.”

„Je naprosto nezbytné, aby byla respektována svoboda a lidská práva každé lidské bytosti na celém světě“

Jóhanna Sigurðardóttir

Bývalá islandská premiérka

Obsah

Úvod.....	7
Cíle a úkoly práce.....	9
Teoretické poznatky.....	10
1. Sexuální orientace	11
2 Homosexualita	12
2.2 Příčiny homosexuality	12
2.2.1 Freudova teorie	13
2.2.2 Teorie sexuální orientace na základě sociálního konstruktivismu.....	13
2.2.3 Hormonální teorie homosexuality.....	13
2.2.4 Genetická teorie homosexuality.....	14
2.3 Historické hledisko postojů k homosexualitě	14
2.2.5 Zákon a homosexualita v historickém kontextu.....	17
3 Postoje	17
3.1 Dělení postojů	18
3.2 Implicitní postoje	18
3.3 Explicitní postoje.....	19
3.2 Dimenze postojů	19
3.2.1 Kognitivní dimenze	19
3.2.2 Emocionální dimenze.....	20
3.2.3 Behaviorální dimenze	20
3.3 Postoje veřejnosti vůči povolení manželství stejnopohlavních párů.....	20
4 Manželství.....	21
4.1 Manželství stejnopohlavních párů.....	22
4.2 Státy povolující stejnopohlavní manželství.....	23
4.3 Registrované partnerství.....	24
5 Stejnopohlavní rodičovství.....	25
5.1 Adopce.....	26
Praktická část	27
6 Metodika práce	28
6.1 Teoreticko-praktická příprava.....	28
6.2 Organizace výzkumu	30
6.3 Výzkumné cíle	30
6.4 Dotazník	31
6.4.1 Likertova škála	31

6.4.2 Statistiky dotazníku.....	32
6.5 Způsob zpracování dat a verifikace hypotéz.....	33
7 Výsledky.....	34
7.1 Výzkumný soubor.....	34
7.2 Výsledky a diskuse	38
Závěr.....	48
Souhrn.....	50
Summary.....	51
Seznam použitých symbolů a zkratk	52
Seznam tabulek	53
Seznam grafů	54
Seznam příloh	55
Referenční seznam	60
Bibliografické zdroje:	60
Elektronické zdroje.....	63
Zdroje obrázků.....	65
Anotace.....	66

Úvod

Až do konce 20.století bylo manželství jediným svazkem považovaný za legitimní pro založení rodiny. V dnešní době jsou v mnohých státech světa formálně uznány páry stejného pohlaví, proto právní systémy jednotlivých států světa zřizují buď instituty registrovaného partnerství, nebo v této věci liberálnějších státech stejnopohlavní manželství. Existují však státy, ve kterých páry stejného pohlaví nejsou formálně uznány, proto se často vedou celospolečenské diskuse, zda jejich stát bude či nebude zohledňovat tyto stejnopohlavní svazky.

Na mimořádné schůzi Poslanecké sněmovny České republiky se v dubnu roku 2021 projednával návrh zákona, který měl povolit manželství osob stejného pohlaví, byl ovšem zamítnut. Proto se tato bakalářská práce věnuje problematice spojená s manželstvím stejnopohlavních párů a k tomu přílehlá problematika rodičovství stejnopohlavních párů. V současné době registrované partnerství není na stejné úrovni jako manželství. Například registrovaní partneři nemají nárok na vdovský a vdovecký důchod, nemají pracovní volno 2 dny na svatbu, registraci snoubenci nezískávají příbuzné a nemohou společně adoptovat dítě.

V teoretické části je popsána problematika sexuální orientace a homosexuality. Důležitá je také část příčin vzniku homosexuality, kdy tyto teorie přispívají k celospolečenskému chápání vzniku homosexuality, a tím mohou formovat postoje. V kapitole 3 se práce zabývá okruhem problémů spojenými s postoji, s jejich druhy a dimenzemi. Kapitola 4 je zaměřena na manželství, a především manželství stejnopohlavních párů. Poslední kapitola teoretické části se věnuje stejnopohlavnímu rodičovství.

Výzkum postojů k manželství a rodičovství sexuálních menšin se zaměřuje na oblast středních škol, kde studenti vyjadřují svůj postoj k dané problematice. Postoje středoškolských studentů jsou formovány pomocí mnoha faktorů jako například výuka ve škole, informace z masmédií a internetu, postoje blízkých osob etc. Postoje, které jsou zjišťovány od studentů jsou měřeny v kognitivní dimenzi. Výsledky empirické části mohou být užitečné ve školní praxi. Například na základní škole ve výchově ke zdraví, kde mezi učivo patří „vztahy mezi lidmi a formy soužití“.

K dnešnímu dni 16 zemí povoluje manželství osob stejného pohlaví. Některé studie naznačují, že přístup k manželství může být pozitivně spojen s psychickou pohodou u homosexuálních, lesbických a bisexuálních osob (Wight, Leblanc, Badgett, 2013).

Cíle a úkoly práce

Hlavním cílem bakalářské práce je seznámit se a zmapovat postoje středoškolských studentů a studentek k povolení manželství homosexuálně orientovaných párů.

Mezi dílčí cíl řadím:

Zjistit postoje studentů a studentek k rodičovství homosexuálně orientovaných párů a adopci dětí.

Teoretické poznatky

1. Sexuální orientace

Americká psychologická asociace definuje sexuální orientaci následovně „*Sexuální orientací se rozumí trvalý vzorec citových, romantických a/nebo sexuálních přitažlivostí pro muže, ženy nebo obě pohlaví.*“ (American psychological association, 2008, online).

Sexuální orientaci zpravidla posuzujeme na základě sexuální přitažlivosti k mužskému, nebo ženskému pohlaví. Mezi faktory, které ovlivňují volbu skutečných sexuálních partnerů patří dostupnost partnerů, morální smysl dané osoby, touha přizpůsobit se nebo mít děti, zvědavost, finanční pobídky etc.¹ Při popisu sexuální orientace lidí obvykle děláme nejlépe, když posloucháme, co nám říkají o svých sexuálních pocitech (LeVay, 2016).

Lidská sexualita je víceúrovňový komplexní problém, který zahrnuje rozdílné osobnostní aspekty a hlediska chování jednotlivců. Můžeme zde rozlišit 4 částečně nebo kompletně oddělitelné úrovně lidské sexuality:

- První úroveň popisuje souhru činností zprostředkovaných jednotlivcem a motivy skrývající se významem tohoto chování
- Druhá úroveň pojednává o směru, kterým se chování a fantazie spojené s jeho chováním ubírají.
- Třetí úroveň je sexuální identita, o které jedinec věří ,že jí má.
- A čtvrtá poslední úroveň je sexuální role, kterou jedinec ve společnosti zaujímá.

Tyto čtyři rozměry jsou v rámci jedince často ve vzájemném vztahu a jsou spojeny s jeho fyzickým a genetickým pohlavím, ale mohou se objevit zásadní nesrovnalosti mezi výše uvedenými rovinami. (Balthazart, 2012).

Přitažlivost můžeme dělit dle Simona LeVaye na dva typy. Prvním je fyzická přitažlivost, což znamená touha zapojit se do skutečného sexuálního kontaktu. Druhým typem je romantická nebo emocionální přitažlivost, což je touha po intimitě, která nemusí být nutně vyjádřena v sexuálním kontaktu. Romantická atrakce se později promění do podoby blízkého přátelství, které nemá se sexem nic společného, z tohoto důvodu mnoho výzkumných pracovníků považuje fyzickou přitažlivost za spolehlivější kritérium sexuální orientace (LeVay, 2016).

¹ zkratka pro „a tak dále“

2 Homosexualita

Termíny "heterosexuál" a "homosexuál" se v obvyklé každodenní řeči používají jen málokdy. Častěji lidé používají slangová slova nebo výrazy, které jsou považovány za urážlivé. Termín "homosexuál" není v dnešní době specifický pro pohlaví, jako homosexuální můžeme označit jak ženu, tak muže. Toto označení bylo vytvořeno vědci ve viktoriánském období, kteří považovali přitažlivost k osobám stejného pohlaví a sexuální chování za symptomy duševních poruch, nebo jej považovali za morální nedostatek. Homosexuální muži a ženy se rozhodli používat termín "gay", protože nechtěli být označováni za nemocné. Existují i někteří lidé, kteří považují termín "*homosexuál*" za hanlivý a nechtějí, aby se používal. Termín "gay" se používá k popisu homosexuálních mužů i žen, nicméně v dnešní době je spojen spíše s homosexuálními muži. Odvození termínu „gay“ není zcela jasné, ale může pocházet z francouzského slangu devatenáctého století pro homosexuálního muže: "gaie", což v překladu z francouzštiny znamená šťastný (Forrest, Biddle, Clift, 1997, s.12-13).

2.2 Příčiny homosexuality

Existuje vícero teorií o tom, co způsobuje homosexuální přitažlivost. Jedna teorie hovoří o tom, že homosexuální orientace je v podstatě diktována genetickými anebo biologickými faktory – jednoduše řečeno, že lidé se „rodí homosexuálové.“ Druhá teorie vypovídá o tom, že homosexuální orientace se rozvíjí především v důsledku psychologických vlivů, vlivů prostředí a rané zkušenosti. V posledních desetiletích se do popředí dostává spíše teorie genetická, nebo biologická a druhá teorie je v úpadku (Sprigg, Dailey, 2004).

Jacques Balthazart tvrdí, že na základě vědeckých výsledků nashromážděných během posledních desetiletí je původ homosexuality zapotřebí hledat v biologii jedinců, kteří tuto konkrétní sexuální orientaci vyjadřují, a nikoliv v chování svých rodičů nebo v životních rozhodnutích, která jednotlivci během svého vývoje provádějí (Balthazart, 2012).

Faktorem, který zvyšuje zájem o biologické vysvětlení sexuální orientace, je přetrvávající napětí mezi dvěma skupinami lidí. První skupina lidí chápe homosexualitu jako nemoc

nebo znak morální slabosti. Naopak druhá skupina lidí vnímá homosexualitu jednoduše jako alternativní fenotyp, bez morálních či patologických důsledků (Parker 2014).

2.2.1 Freudova teorie

Sigmund Freud vyvinul na základě své psychoanalytické praxe teorii homosexuality, podle které dynamika vztahů dítěte s rodiči může určit sexuální orientaci dospělého člověka. Například pokud dítě vychovává matka, která lpí na svém majetku a je dominantní spolu s otcem, který v rodině chybí, nebo je daleko, tak tím údajně mohou pěstovat ve vyvíjejícím se chlapci homosexuální orientaci. Díky posledním vědeckým studiím byly freudovy a post-freudovy teorie diskreditovány (Balthazart, 2012; Onfray, 2010; Bénesteau, 2002).

2.2.2 Teorie sexuální orientace na základě sociálního konstruktivismu

Sociální konstruktivismus je termín, který označuje proud současné sociologie. Ten si společenskou realitu a sociální jevy představuje jako vytvořené, vybudované, institucionalizované a později přeměněné v tradice. Sociální konstruktivismus se zaměřuje na popis institucí a činů tím, že se ptá, jak ukazují realitu. Konstruktivistická myšlenková škola naznačuje, že vývoj sexuální orientace jako heterosexuální, homosexuální, nebo bisexuální je koncept, který je vnucený společností a internalizovaný jednotlivcem. Konstruktivismus přispěl k našemu chápání lidské sexuality v jejím kulturním kontextu, ale relevance této interpretace sexuální orientace se zdá být poměrně omezená (Balthazart, 2012; Halperin, 2012).

2.2.3 Hormonální teorie homosexuality

Myšlenka, že pohlavní hormony ovlivňují sexuální orientaci, sahá až k experimentům rakouského endokrinologa Eugena Steinacha. V prvním desetiletí 20.století Steinach prokázal, že sekrety z varlat a vaječníků ovlivňují sexuální chování laboratorních zvířat. Pozornost se věnuje pohlavním hormonům, které se označují jako steroidy. Mezi ně se řadí testosteron, estrogen, progesteron etc., proto jsou souhrnně známy jako sexuální

steroidy. Zpočátku se výzkum sexuálních steroidů a sexuální orientace zaměřoval na hypotézu, že povaha a množství těchto hormonů jsou rozdílné u gayů a heterosexuálů. Později se pozornost přesunula k myšlence, že prenatální hormony mají vliv na orientaci. V roce 1984 neuroendokrinolog Meyer-Bahlburg přezkoumával studie, kde prověřoval hladiny testosteronu mezi homosexuálními a heterosexuálními muži. Dospěl k závěru, že mezi homosexuálními a heterosexuálními muži neexistuje konzistentní rozdíl v hladinách testosteronu. Dále zjistil, že až 30 % lesbiček může mít zvýšenou hladinu testosteronu, která je ale stále pod mužským rozmezím (LeVay, 2016).

2.2.4 Genetická teorie homosexuality

Roli genetiky na mužskou sexuální orientaci zkoumal americký vědec Dean Hamer, který se domníval, že vliv na mužskou homosexualitu má genetika z matčiny strany. Hamer také předpokládal, že určitý genetický marker na chromozomu X byl alespoň částečně odpovědný za jejich homosexualitu. Muži mají chromozom X a Y a chromozom X dědí od svých matek, a proto se předpokládalo, že matka může být nositelkou určujícího genu homosexuality u svých synů. Současně se i vyskytla domněnka, že chromozomální oblast označovaná jako Xq28² obsahuje gen, který přispívá k homosexuální orientaci u mužů (Hamer et al., 1993).

2.3 Historické hledisko postojů k homosexualitě

V době před helénistickým obdobím (před rokem 323 př. n. l.³) byla v Řecku největší koncentrace poezie homosexuálního charakteru, adresované chlapcům, nebo vyjadřující city k chlapcům. Z dob antického Řecka se dochovaly nádoby vyobrazující starší muže, jak si povídají s mladšími muži, prosí je, dráždí, přemlouvají, nebo objímají (Dover, 1989).

² Chromozómový svazek a nosič genetické informace

³ Před našim letopočtem

Obrázek 1 vyobrazení homoerotické scény mezi dvěma muži různého věku.

(Ashmolean Museum, University of Oxford, online)

Vztah, který je popsán v obrázku 1 je jeden z těch, které byly charakteristické pro archaické a klasické období starověké řecké historie a byly považovány za hlavní kulturní model pro svobodné vztahy mezi občany (Dawson, 1992).

V roce 378 př.n.l. v antickém Řecku byla zformována tzv. „posvátná thébská banda“ pod vedením Thébského generála Gorgidase. Tato jednotka o síle několika set mužů byla složena výlučně z párů mužských milenců, byla význačná svou srdatostí v bitvě. V roce 850 našeho letopočtu anonymní tvůrce falzifikoval několik náboženských spisů, které obviňovala homosexualitu z různých neduhů, tyto pozmeněné spisy se pak šířily po staletí (Pickett, 2009, s.19).

Postoje k homosexualitě se od středověku do konce 18. století dramaticky měnili. Staří Indové, Egypťané, Číňané, Řekové a Římané homosexuální praktiky tolerovali. Po nástupu judaismu a křesťanství se přijetí na mnoha místech změnilo na odsouzení. Třetí kniha Starého zákona Leviticus obsahovala dvě pasáže, které byly interpretované jako široce negativní odkazy na homosexuální činy. Leviticus 20:13 „*Nesmíš obcovat s mužem jako se ženou, je to ohavnost!*“, Leviticus 18:22 „*Kdokoli by obcoval s mužem jako se ženou, oba spáchali ohavnost. Musejí zemřít – jejich krev ať padne na ně!*“, proto křesťanští spisovatelé považovali homoerotiku za hřích (Belmonte, 2020).

Historicky nejdůležitější silou při stanovování západních postojů k homosexualitě bylo náboženství a jak v judaismu⁴, tak v křesťanství byla homosexualita považována za hřích. V judaismu pramenila velká část nepřátelství z víry. Judaisté pravili, že jediné místo, kde se může ukládat sperma, je pochva (Bullough, 2019).

Několik let po narození Krista začali křesťanští teologové v Evropě rozvíjet koncepty toho, co bylo morální a co ne. Nově vynalezené slovo, které bylo použito pro „nepřirozené“ sexuální chování, včetně toho, co nyní nazýváme homosexualita bylo sodomie (Modimore, 1996).

V pozdním středověku, a především ve Francii existovaly tzv. „*dokumenty o bratrství*“, které se požívaly k tomu, aby svázaly dvě osoby stejného pohlaví a velmi často se jednalo o muže. Přinejmenším v některých případech byla přitažlivost sexuální (Merriman, 2022, s.29).

S nástupem osvícenství v 17. a 18. století pomalu ustupovala teologická autorita, především v záležitostech lidského chování a vliv začala mít „*přirodní filozofie*“, nebo to čemu dnes říkáme vědecká metoda (Modimore, 1996).

V roce 1803 v Nizozemsku byla zaznamenána poslední poprava za sodomii na území kontinentální Evropy. V roce 1810 Napoleonův zákoník zachovával dekriminizaci sodomie, s ohledem na francouzskou expanzi za Napoleona měl zákoník po desetiletí velký vliv na celou Evropu (Pickett, 2009).

Před rokem 1869 lidé nepoužívali slovo „*homosexualita*“ jak jej požíváme dnes. Slovo „*homosexualita*“ se první objevilo v brožuře v podobě otevřeného dopisu německému ministru spravedlnosti. Diskutovalo se o věci, zda mají zůstat styky mezi osobami stejného pohlaví trestné. Autorem této brožury byl Karl Maria Kertbeny, ten byl jedním ze spisovatelů a právníků, kteří začali rozvíjet koncept sexuální orientace, to že přitažlivost osob stejného pohlaví je neměnným aspektem (Modimore, 1996).

V roce 1951 se v Amsterdamu konala Mezinárodní konference za rovná sexuální práva, vedla k vytvoření Mezinárodního výboru za sexuální rovnost. Švédsko se v roce 1987 stalo jednou z prvních zemí, která přiznala legální právní status stejnopohlavním párům.

⁴ V dnešní době je hlavní město Izraele (židovského státu) považováno z nejtolerantnější zemí na Středním východě a v Asii k homosexuálům, přičemž je Tel Aviv někdy nazýván „hlavním městem gayů na Středním východě“ (Singh et al., 2019, online).

Zákon o homosexuálním soužití stanovil menší soubor práv, než u osob opačného pohlaví (Pickett, 2009).

2.2.5 Zákon a homosexualita v historickém kontextu

Ačkoli zákon obvykle odrážel náboženské, lékařské nebo filozofické postoje k homosexualitě, zákon sám byl také faktorem ovlivňující postoje k homosexualitě. Co se týče moderního amerického a moderního evropského práva, základy moderních právních postojů k homosexualitě lze nalézt v římských pramenech. I když římská legislativa na téma homosexuality pochází pravděpodobně již ze třetího století před našim letopočtem, je to císařská legislativa křesťanského Říma, která nejvíce ovlivnila moderní západní postoje. Klíčový zákon na toto téma spočíval v tom, že se předepisoval trest smrti upálením za anální styk, ten byl vyhlášen v roce 390 n. l. Císař Theodosius vyhlásil edikt, který se zaměřil na mužské prostitutky a nevěstince. (Bullough, 2019; Pickett, 2009).

Velká část podnětů k rozvoji mezinárodního práva v oblasti lidských práv v jeho současné podobě se objevila v reakci na zvěrstva spáchaná během druhé světové války. Jako Židé, Cikáni, lesbičky, gayové a lidé s postižením byli cílem extinkce nacisty. Až sto tisíc mužů bylo identifikováno jako homosexuálové a byli převezeni do koncentračních táborů. Navzdory této jasné známce jejich zranitelnosti vůči porušování lidských práv nebyli gayové a lesby výslovně zahrnuti do rámce mezinárodní ochrany lidských práv, když Organizace spojených národů po skončení války vypracovala Všeobecnou deklaraci lidských práv (Mcghee, 2014).

3 Postoje

Podle Jozefa Výrosta se termín „*postoj*“ dle stávajících analýz objevuje v evropském jazykovém prostředí na začátku osmnáctého století, kdy jej v malířském slangu požívali pro stanovení polohy těla při jeho malbě. Do vědeckého jazyka jej použil až Charles Darwin v roce 1872 (Výrost, Slaměník., 2008).

Martin Fishbein a Icek Ajzen v roce 1975 definovali postoje jako „*naučené predispozice k celkově příznivé nebo nepříznivé reakci na daný objekt, osobu, či událost*“, tato definice vyzdvihuje tři atributy postojů. Prvním atributem je, že jsou postoje naučené, druhým že

jsou soudržné a třetím, že se týkají pozitivních, či negativních reakcí. Postoje nejsou jen souborem našich myšlenek vztahující se k nějakému objektu, jsou totiž spojeny i s činností, která působí a ovlivňuje naše chování (Hayes, 2013).

Formální definice postoje je variabilní, proto se setkáváme s vícero definicemi. Gordon Allport zformuloval následující definici: „*Postoj je duševní a nervový stav připravenosti, organizovaný zkušeností, uplatňující přímý, nebo dynamický vliv na individuální reakci na všechny objekty a situace, s nimiž souvisí.*“ (Bordens, Horowitz, s. 158, 2017).

Koncept postojů je zásadní pro vysvětlování našich myšlenek, pocitů a jednání s ohledem na jiné lidi, situace a úmysly. Slovo postoj se často objevuje v naší každodenní konverzaci. Mluvíme o tom, že máme postoj k někomu nebo něčemu. V tomto použití, postoj obvykle zahrnuje pocity, které jsou buď pozitivní nebo negativní. Postoje jsou komplikované a mohou se projevovat ve více rovinách, rozlišujeme tedy ty dimenze postojů, které dohromady přispívají k celku (Bordens, Horowitz, 2017).

3.1 Dělení postojů

Stejně jako osobnostní rys je i postoj hypotetickým konstruktem, který, protože není přístupný přímému pozorování, musí být odvozen z měřitelných reakcí, kterých může být mnoho druhů. Pro zjednodušení je dobré si reakce související s postojem rozdělit do různých podskupin. Můžeme tedy rozlišovat mezi reakcemi zaměřenými na druhé a reakcemi zaměřenými na sebe sama, mezi chováním prováděným na veřejnosti a chováním prováděným v soukromí nebo mezi akcemi a reakcemi (Ajzen, 2005).

3.1.1 Implicitní postoje

V mnoha případech naše postoje svobodně vyjadřujeme a jsme si vědomi, jak ovlivňují naše chování. V tom případě tento typ postoje spadá do kategorie, která je známá jako tzv. explicitní postoje. Explicitní postoje fungují na vědomé úrovni, to znamená, že si je uvědomujeme a jsme si vědomi jejich kognitivních základů. Jejich aktivace vyžaduje určité kognitivní úsilí. Příkladem takového explicitního postoje může být postoj k nějakému kandidátovi politické strany víme, jaký k němu cítíme postoj, a tak k němu přizpůsobujeme své chování, například jestli ho zvolit, či ne (Bordens, Horowitz, 2017).

3.1.2 Explicitní postoje

Existují také postoje, které fungují nevědomě. Tato forma postoje je známá jako implicitní postoj. Implicitní postoje ovlivňují chování automaticky, bez vědomého myšlení a pod úrovní uvědomění. Například určitá osoba může mít rychlou negativní reakci vůči příslušníkovi menšinové skupiny ve společnosti, i když jedinec vyznává pozitivní a tolerantní postoje vůči této skupině. Reakce na „instinktivní úrovni“ probíhá bez rozmyslu a je často negativní k jednotlivci (Bordens, Horowitz, 2017).

3.2 Dimenze postojů

Nicky Hayesová uvádí, že postoje jsou komplikované a mohou se projevovat ve vícero úrovních. Postoje se tedy charakterizují pomocí tří dimenzí, z nichž se každá dimenze podílí na celku. (Hayes, 2013).

Postoje organizujeme do určitých soustav. V klasické teorii postojů chápeme tento pojem jako souhrnný, skládající se z kognitivní (poznávací), emocionální⁵ (citové) a behaviorální (konativní) složky. Někteří autoři uvádí, že máme tři specifické třídy odpovědí, které odpovídají s výše uvedenými složkami postojů (Výrost et al., 2019).

3.2.1 Kognitivní dimenze

Reakce v kognitivní dimenzi jsou takové, které odrážejí vnímání a myšlenky vůči objektu postoje. Tyto reakce dále můžeme rozdělit na verbální a neverbální. Příkladem kognitivní reakce verbální povahy v oblasti lékařství mohou být například projevy přesvědčení, že lékaři se zajímají jen o peníze, že nemocnice jsou přeplněné, že zdravotníci mají špatnou kvalifikaci, v tomto případě hovoříme o reakci negativního charakteru, který může být důkazem negativního postoje k lékařské profesi. Opakem může být příznivý postoj, který vyplývá z projevu přesvědčení, že zdravotníci pracují dlouhé hodiny, i v noci a že pomáhají lidem. (Ajzen, 2005).

⁵ Někteří anglicky mluvící autoři používají termín „affective responses“ - afektivní odpovědi.

3.2.2 Emocionální dimenze

Druhá kategorie reakcí, z nichž lze odvodit postoje, souvisí s hodnocením objektu postoje a s pocity vůči němu. I zde můžeme rozlišovat mezi afektivními reakcemi verbálního a nonverbálního druhu. Verbální afektivní reakce s ohledem na zdravotnické profese může být například vyjádření obdivu nebo znechucení, ocenění nebo pohrdání. Nonverbální reakce jsou obličejové výrazy, nebo různé fyziologické a jiné tělesné reakce (Ajzen, 2005).

3.2.3 Behaviorální dimenze

Reakce konativní povahy jsou behaviorální sklony, záměry a činy ve vztahu k objektu postoje. Při verbálním způsobu vyjadřování, můžeme zvážit, co lidé říkají, že dělají, plánují nebo by dělali za vhodných okolností. Například lidé s negativním postojem k lékařské profesi by tak mohli dát najevo, že by odmítli hospitalizaci, že navštěvují lékaře jen v případě nutnosti nebo že odrazují své děti od studia na lékařské fakultě. Ti s pozitivními postoji by naopak mohli vyjádřit záměry věnovat peníze do fondu na nové nemocniční křídlo, mohli by plánovat povzbudit své děti, aby šly na medicínu (Ajzen, 2005).

3.3 Postoje veřejnosti vůči povolení manželství stejnopohlavních párů

V roce 2018 byla publikována studie, která zkoumala možný vliv postojů občanů k právním předpisům podporujícím občanská práva osob gayů a leseb. Studie se zaměřila na postoje studentů k manželství stejnopohlavních párů a rodičovství osob stejného pohlaví v období debat o povolení manželství a adopci pro páry stejného pohlaví ve Francii (Olivier et al., 2019, s.47, online).

Bylo zjištěno, že čím je vyšší úroveň sexuálních předsudků, religiozity a přesvědčení, že homosexualita je naučená, tím méně účastníků podporovalo stejnopohlavní manželství a rodičovství. Na druhou stranu bylo zjištěno, že pokud účastníci znají nějaké páry a rodiče stejného pohlaví, tím více účastníků je pro stejnopohlavní manželství a rodičovství,

pozitivní vliv pro podporu stejnopohlavního manželství a rodičovství a vykazovali účastníci s levicovou politickou orientací (Olivier et al., 2019, s.52, online).

4 Manželství

Synonymem ke slovu manželství Kathleen Hull uvádí následující pojmy: pilíř civilizace, duchovní smlouva, právní vazba. politický fotbal, zdroj společenského postavení, místo nerovnosti pohlaví, nástroj sexuální regulace, umírající instituce, partnerství pro reprodukci a výchovu dětí, cesta k materiálnímu zisku a odraz božské lásky. Manželství nikdy nebylo statickou institucí, ale není přehnané tvrdit, že na počátku jednadvacátého století manželství potenciálně čelí jedné ze svých nejvýznamnějších proměn v historii. Ve Spojených státech a po celém světě gay a lesbické páry kladou požadavky pro uznání jejich vztahů na společenské a právní úrovni, což je dramatickou výzvou pro stávající stav manželství (Hull et al., 2006).

Z jednoho pohledu je možné pohlížet na manželství jako na monolit, jako na jedinou, nehybnou strukturu. Z druhého pohledu je manželství nesmírně tvárná instituce, která se liší podle místa a času. Manželství zahrnuje soubor zákonných práv a povinností. Posvátné a světské prvky manželství jsou koncepčně odlišné (Rimmenman et al., 2007).

V zákoně č. 89/2012 Sb. jsou uvedeny všechny informace týkající se pojmu „*manželství*“. V České republice je slovo manželství podle zákona svazek muže a ženy, nelze tedy uzavřít manželství mezi stejným pohlavím. Manželství musí vzniknout svobodnou vůlí obou snoubenců, obřad je slavnostní a veřejný, koná se v přítomnosti dvou svědků. Před sňatkem se koná tzv. „*předodдавkové řízení*“, to probíhá před matričním úřadem, kdy snoubenci vyplňují dotazník a rozhodují se, zda chtějí církevní, či světský sňatek. Církevní sňatek nebyl v naší zemi vždy akceptován. Pojem „*svatební obřad*“ byl nově nahrazen pojmem „*sňateční obřad*“. Snoubenci se musí také dohodnout jaké budou mít příjmení po sňatku, po manželovi, či po manželce a měli by se domluvit jaké příjmení budou mít jejich společné děti. Manželství má dopady na majetkové uspořádání, domácnost a vzájemné vyživování (Zákon č. 89/2012 Sb.).

4.1 Manželství stejnopohlavních párů

Legalizace manželství osob stejného pohlaví svědčí o postupných úspěších dosažených kampaněmi minulých desetiletí za rovná práva gayů a leseb. Od zrušení trestního postihu za sodomii, přijetí právních předpisů proti diskriminaci na základě sexuální orientace a uznání práva na manželství osob stejného pohlaví se princip rovnosti transformoval podle postupných pokroků, z nichž každý dokazuje, že je o krok napřed před ostatními. Rovnost může být použita k ospravedlnění nejen dekriminace sodomie, ale také právního uznání vztahy mezi osobami stejného pohlaví (Lee, 2010).

Zastánci lidských práv a většina gayů a lesbiček kvitují nedávné legislativě v zemích západní Evropy, Severní a Jižní Ameriky a Australasie, která uznává stejnopohlavní manželství, nebo alespoň v některých případech poskytuje právní uznání pro civilní partnerství. Možnost uzavřít manželství nebo uzavřít oficiální svazek nabízí mnohým lidem veřejné uznání jejich „páru“, zajišťuje práva dříve přiznaná pouze heterosexuálním párům, tedy pokrývající daně, majetek, dědictví a další výhody a dává příležitost k veřejné oslavě lásky a závazku (Brady, Seymour, 2019).

Když se podíváme do minulosti, tak manželství se jako společenská instituce stále mění. Nancy Mezey ve své knize uvádí, že manželství za posledních padesát let jako sociální instituce selhává. Například ve Spojených státech narůstá rozvodovost a narůstá počet dětí, které se rodí neprovdaným rodičům. Zvyšují se počty osob, které volí alternativní způsob soužití a také narůstá počet LGBT⁶ párů s dětmi (Mezey, 2015).

⁶ Zkratka označující lesby, gaye, bisexuály a transgender osoby.

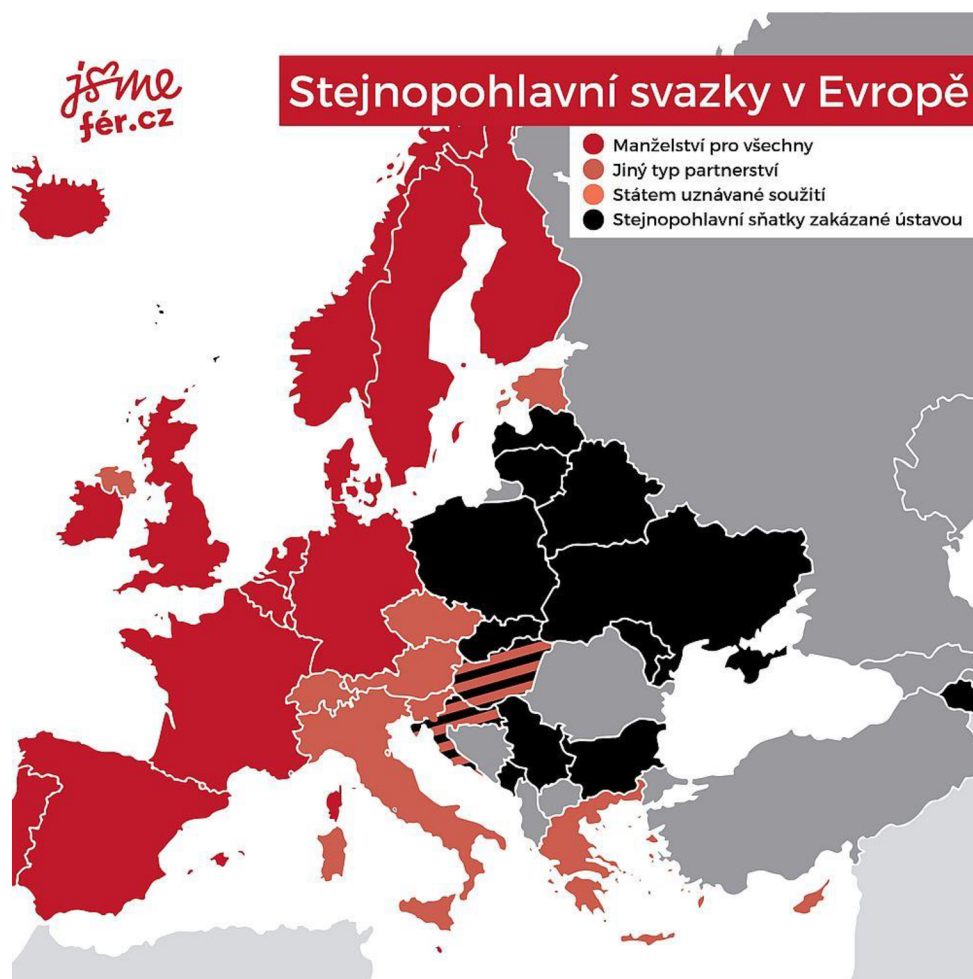
4.2 Státy povolující stejnopohlavní manželství

Evropa má v současné době přibližně 740 milionů obyvatel, 46 % lidí z této sumy může uzavřít stejnopohlavní manželství. Patnáct procent obyvatel Evropy žije ve státech, které umožňují legalizaci vztahů osob stejného pohlaví, ale tyto instituce nejsou rovnocenné manželství. A zbylých 39 % obyvatel žije v zemích, které právně nezohledňují vztahy mezi stejným pohlavím (Pitoňák, 2020, online).

Podle údajů z roku 2020 se následující text věnuje povolení stejnopohlavního manželství v různých státech světa. První země na světě, která zlegalizovala stejnopohlavní manželství bylo Nizozemsko, zákon je platný od roku 2001. Téhož roku v září nizozemský parlament schválil zákon v poměru 3:1, v opozici byla Křesťanská demokratická strana. Dalšími zeměmi, které povolily manželství stejnopohlavních párů byly Belgie (2003), Kanada (2005), Španělsko (2005) a Jihoafrická republika (2006). V roce 2008 Norská luteránská církev z počátku zakazovala uskutečňovat sňatky osob stejného pohlaví, Norská církev přehodnotila své stanovisko a od roku 2017 tyto sňatky přijímá. V roce 2009 bylo povoleno stejnopohlavní manželství ve Švédsku, následovalo Portugalsko (2010) a Dánsko (2012). Francie je 14. zemí, která umožnila sňatky stejnopohlavním párům. Na jaře roku 2013 prezident Francie Francois Hollande signoval zákonné opatření, které uzákonilo manželství osob stejného pohlaví. V Anglii a Walesu po přijetí zákona britským parlamentem v roce 2013 královna Alžběta II. dala svůj královský souhlas zákonu, který legalizoval manželství osob stejného pohlaví, to ovšem neplatilo pro Skotsko a Severní Irsko, protože tyto země mají své vlastní zákonodárné orgány. Ve Finsku v roce 2015 byl podán návrh zákona na základě občanského podnětu v podobě veřejné petice, která čítala 167 000 podpisů. V Irsku byl zákon přijat na základě referenda v roce 2015. Více než šest z deseti voličů volilo pro uzákonění stejnopohlavního manželství. (Pitoňák, 2020, online).

V Německu se o povolení stejnopohlavního manželství hlasovalo v roce 2017, i přes negativní stanovisko Angely Merkelové - „*Pro mě je manželství svazek muže a ženy, jak je definováno zákonem.*“ byl zákon přijat (Connolly, 2017, online).

V České republice je nyní povolení stejnopohlavního manželství velmi diskutované téma v masových médiích. Podporu stejnopohlavního manželství nacházíme především u liberální politické strany Pirátů. Na svém brífinku Miloš Zeman uvedl, že „*Pokud takový zákon opravdu dostanu na stůl, budu ho vetovat*“ (Skalický, 2022, online).

Obrázek 2 Stejnopohlavní manželství: různé zákony napříč Evropou

(Jan Fiala, *Jsme fér*, 2017)

4.3 Registrované partnerství

Myšlenka právního rozpoznání vztahů mezi osobami stejného pohlaví začala ve Skandinávii. V roce 1989 bylo Dánsko první na světě, které uzákonilo zákon o registrovaném partnerství. Dánská vláda zadala pokyn k uskutečnění národní studie o situaci gayů a leseb, který proběhl v roce 1984, byl zaměřen na odstranění diskriminace a usnadňování trvalých vztahů pro sexuální menšiny (Lee, 2010).

Registrované partnerství se řídí dle zákona č. 11/200 Sb., o registrovaném partnerství. Jedná se o trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví, které vzniklo daným zákonem. Registrované partnerství by mělo být projevem vůle dvou osob stejného pohlaví. Do

partnerství nemůže vstoupit osoba, která ještě neměla 18 let, nesvéprávná osoba a osoba, která už uzavřela manželství, nebo dále setrvává v předešlém registrované partnerství. Partnerství se zapisuje do knihy partnerství (Odbor všeobecné správy, oddělení státního občanství a matrik, 2014).

5 Stejnopohlavní rodičovství

Rozhodnutí vychovávat dítě je bezpochyby to nejzávažnější, co kdy mohou lidé udělat. Homosexuální rodiny se setkají s problémy, které heterosexuální rodiny obecně neberou v úvahu. Homosexuální rodiny se často skládají ze dvou matek nebo dvou otců. Založit rodinu mohou samozřejmě také svobodní gayové a lesby, stejně tak jako bisexuální a transgender jedinci. Faktory, které mohou ovlivňovat výchovu dítěte je blízká rodina, kvalita vztahů s příbuznými a přijetí sexuality ze strany příbuzných. (Priwer, Phillips, 2006).

Většina párů složených z mužského a ženského pohlaví očekává, že budou biologicky příbuzní se svým potomkem, u gayů a leseb to tak obvykle není. Například homosexuální pár, který využívá náhradní matku k nošení dítěte, si budou muset vybrat sperma od jednoho z mužů. V některých případech se oba muži mohou rozhodnout, že své spermie smíchají tak, aby nevěděli, který z nich je biologickým otcem. V případě lesbického páru, který se rozhodne mít dítě, bude jedním z velkých rozhodnutí, která žena by měla dítě nosit. (Priwer, Phillips, 2006).

Podle Lydie Brackenové se gay a lesbické rodiny řadí do takzvaných „netradičních rodin“. Netradiční rodina je taková forma rodiny, která se liší od normativního ideálu jedné heterosexuální matky a jednoho heterosexuálního otce žijících s geneticky příbuznými potomky. Pojem „*rodičovství*“ může mít dva významy, můžeme se na něj dívat z pohledu genetického, nebo právního. Vzhledem k tomu, že oba členové páru stejného pohlaví nikdy nemohou mít genetické spojení s dítětem, tak používáme výraz rodičovství ve smyslu zákonného rodičovství (Bracken, 2020).

5.1 Adopce

Adopce je mechanismus, který dítěti vytváří novou zákonnou rodinu. Tento proces ukončuje rodičovské povinnosti předchozích genetických rodičů a převádí je na nové adoptivní rodiče. Jakmile je adopce⁷ dokončena, tak se dítě stává právoplatným, stálým členem nové zákonem povolené rodiny (Bracken, 2020).

Adopci dítěte bez ohledu na sexuální orientaci v České republice upravuje Občanský zákoník, jedná se ovšem o individuální adopci, dítě si může osvojit jen jeden z registrovaných partnerů, nikoliv dohromady. Statistika Českého statistického úřadu z roku 2013 uvádí, že v českých domácnostech, v nichž roli rodičů sehrávají lidé stejného pohlaví vyrůstá nejméně 900 dětí. (Pospíšil, 2016).

Článek 8 Evropské úmluvy chrání právo na respektování soukromého a rodinného práva. V řadě případů tento článek fungoval jako nástroj pro prosazování rodičovských práv gayů a leseb a měl by zajišťovat ochranu proti diskriminaci v důsledku své sexuální orientace (Thayer, 2013).

⁷ **Viz také:** MERRIMAN, Scott. *Same-Sex Marriage: Exploring the Issues*. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2022. ISBN 978-1-4408-7523-6, kapitola adopce, strana 1-3.

Praktická část

6 Metodika práce

Kapitola se věnuje popisu výzkumného šetření, které je koncipováno jako kvantitativní výzkum. Práce analyzuje postoje žáků středních škol k rodičovství a manželství stejnopohlavních párů. Věk respondentů je stanoven v rozmezí od patnácti do dvaceti let. Nastavení věkového limitu v tomto rozmezí je stanoveno z toho důvodu, že běžná doba studia na středních školách se pohybuje od patnácti do devatenácti let, v případě odkladu školní docházky do dvaceti let. Odpovědi respondentů starších jednadvaceti let jsou vyřazeny.

Informace, které byly v práci použity jsou zpracovány dle citační normy ISO 690, referenční seznam zdrojů se nachází na konci dokumentu.

6.1 Teoreticko-praktická příprava

Ke zpracování teoretické části bakalářské práce byly použity elektronické databáze ProQuest, Google Scholar. Použity byly především zahraniční zdroje s největším podílem od autorů ze Spojených států amerických a menší podíl zaujímali tuzemští autoři. Na základě rešerše v databázi ProQuest byly nalezeny dva relevantní zdroje pro tvorbu dotazníku, jak je vyobrazeno v postupovém diagramu rešerše (obrázek 3).

Vysvětlivky zkratk rešerše:

- RO – rešeršní otázka
- I – intervence, výzkumná metoda
- P – participant, účastník výzkumu
- O – outcome, výsledek
- CZ – český jazyk
- AJ – anglický jazyk
- OR – nebo

Cílená rešeršní otázka:

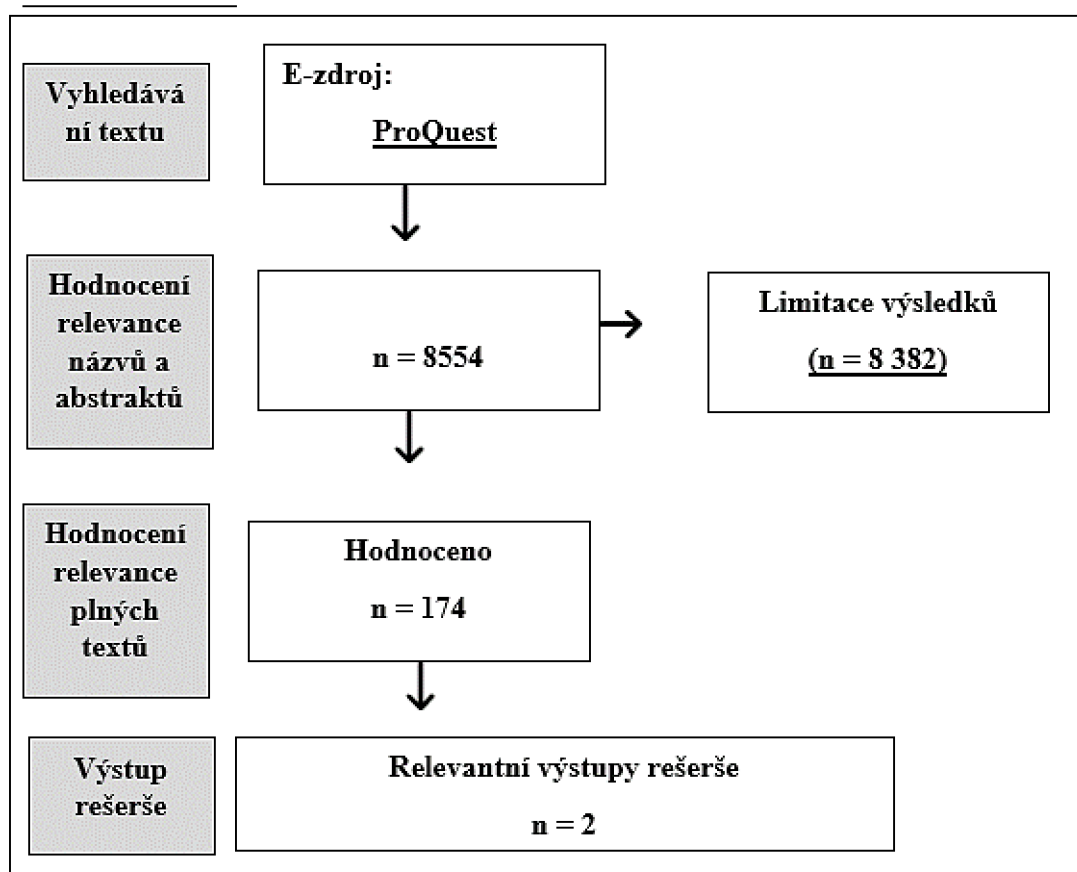
Jaké jsou postoje (I) studentů (P) k homosexuálním sňatkům (O)

Cílená rešeršní otázka v anglickém jazyce:

What are the attitudes (I) of students (P) towards Same-Sex Marriage (O)

Tabulka č. 1 – Tabulka rešerše

Primární komponenty RO v CZ	Primární komponenty RO v CZ se synonymy nebo příbuznými slovy
P: studenti	P: studenti OR žáci
I: postoje	I: postoje OR názory
O: homosexuální sňatky	O: homosexuální sňatky OR homosexuální páry
Primární komponenty RO v AJ	Primární komponenty RO v AJ se synonymy nebo příbuznými slovy
P: students	P: students OR pupils
I: attitudes	I: attitudes OR opinions
O: Same-Sex Marriage	O: Same-Sex Marriage OR Same-Sex couples

Obrázek 3 Postupový diagram rešerše

Zdroj: vlastní zpracování

6.2 Organizace výzkumu

- Leden 2022–květen 2022 tvorba teoretické části práce
- 14. ledna 2022–14. dubna 2022 sběr dat pomocí dotazníku
- 14. dubna – 5. června vyhodnocování dat dotazníku a tvorba praktické části práce

6.3 Výzkumné cíle

Hlavní výzkumný cíl:

Zmapovat a analyzovat postoje středoškolských studentů a studentek k manželství homosexuálně orientovaných párů.

Vedlejší výzkumné cíle:

Zmapovat a analyzovat postoje středoškolských studentů a studentek k rodičovství homosexuálně orientovaných párů.

Zmapovat a analyzovat postoje středoškolských studentů a studentek k etiologii homosexuality.

Vedlejší cíle:

1. Prezentace výsledků dotazníkového šetření
2. Analýza hypotéz

Hypotézy byly stanoveny následovně (H):

H1: Souhlas, či nesouhlas studentů s otázkou „*Homosexualita je volba*“ není závislý na pohlaví

H2: Souhlas, či nesouhlas studentů s otázkou „*Manželství osob stejného pohlaví by mělo být povoleno*“ není závislý na pohlaví

6.4 Dotazník

Sběr dat je uskutečněn pomocí elektronického dotazníku v prostředí internetové stránky Survio. Elektronické dotazníky jsou dostupné elektronicky a distribuovány pomocí e-mailu a webových stránek. Výhodou elektronických dotazníků jsou nízké náklady na realizaci. Další výhodou je relativně rychlá přístupnost pro všechny, bez ohledu na vzdálenost. Nevýhody jsou spojeny s nízkou mírou odezvy a obavami účastníků ohledně důvěrnosti. (Kempf, Kimberly, 2004). Původní dotazník byl zpracován nejdříve v tištěné formě, proto je přiložen k dokumentu jako příloha.

Způsob výběru respondentů je náhodný, jelikož dotazník byl zavěšen v online prostředí a přístup k němu měli všichni studenti středních škol. Obsah dotazníku je inspirován z portugalské studie postojů studentů vysokých škol k rodičovství a právům osob stejného pohlaví od Pedra Alexandra Costy et al. (2014), jednotlivé otázky v dotazníku jsou ovšem přepracovány tak, aby byly blíže k českému prostředí středních škol.

Sada otázek v dotazníku se sestávala ze základních demografických otázek, obsahovala stupnice postojů k homosexuálnímu a lesbickému rodičovství, dále obsahovala stupnice postojů k homosexuálním a lesbickým občanským právům a několika otázek týkajících se přesvědčení o etiologii homosexuality (Costa et al., 2014). Dotazník byl zcela anonymní.

6.4.1 Likertova škála

Likertova škála je psychometrická stupnice, která má více kategorií. V těchto kategoriích respondenti uvádí své názory, postoje, nebo pocity ohledně konkrétního problému. Dotazníky s Likertovou škálou jsou nejčastějším typem nástroje pro měření afektivních proměnných, umožňují výzkumníkům relativně snadno shromáždit velké množství dat. Údaje, které odpovědi poskytují lze výhodně srovnávat, kontrastovat a kombinovat s kvalitativními technikami sběru dat. Likertova škála je polytomická otázka, odpovědi jsou pevně dané a ve většině případů se skládají z pěti možností odpovědi. V tabulce číslo 1 je uveden příklad Likertovy škály, který byl použit v dotazníku (Nemoto, Beglar, 2014, online).

Tabulka č.2 – Příklad Likertovy škály

Otázka	Souhlasím	Spíše Souhlasím	Nevím	Spíše Nesouhlasím	Nesouhlasím
Homosexualita je volba.	1	2	3	4	5

6.4.2 Statistiky dotazníku

- Celkový počet návštěv dotazníku činí 228 lidí.
- Z celkového počtu návštěv jich bylo úspěšně vyplněno 140 a 88 jich zůstalo nevyplněných.
- Celková úspěšnost vyplnění je 61,4 %.
- Průměrná délka vyplňování dotazníku je 3,8 minuty.
- Nejvyšší počet vyplnění proběhlo v období od 22.března do 3. dubna.

6.5 Způsob zpracování dat a verifikace hypotéz

Data, byla posbírána pomocí online dotazníkového šetření. Sběr dat se odehrával v prostředí českého nástroje pro tvorbu dotazníků – Survio. Data byla dále přefiltrována a přetransformována do programu Microsoft Office, Excel ve verzi 2019. K analýze dat byla použita deskriptivní statistika. Deskriptivní neboli popisná statistika je termín, který se používá k označení statistických údajů popisného druhu nebo metod, které nakládají s takovými daty. V jednotlivých dotazníkových položkách byly zjišťovány především absolutní a relativní četnosti a popřípadě kumulativní četnost, či kumulativní relativní četnost (Dodge, Cox, Commenges, 2006).

Pro verifikaci hypotéz byl použit Pearsonův chí-kvadrát test nezávislosti. „*Tento test se používá k určení, zda jsou dvě kategoriální proměnné nezávislé nebo zda spolu ve skutečnosti souvisejí. Pokud jsou dvě kategoriální proměnné nezávislé, pak hodnota jedné proměnné nemění rozdělení pravděpodobnosti té druhé. Pokud spolu dvě kategorické proměnné souvisí, pak rozdělení jedné závisí na úrovni druhé. Tento test měří rozdíly v pozorovaném podmíněném rozdělení jedné proměnné napříč úrovněmi druhé a porovnává je s mezním (celkovým) rozdělením této proměnné.*“ (The University of Texas at Austin, 2015, online).

Pro test je potřeba naformulovat hypotézy podle následujícího vzoru:

H₀: Proměnné jsou nezávislé.

H_A: Proměnné jsou závislé (to znamená, že spolu souvisí).

O přijetí nebo zamítnutí hypotéz následně výzkumník rozhoduje na základě výpočtu testového kritéria χ , které se počítá jako

$$\chi^2 = \sum \frac{(\text{pozorované} - \text{očekávané})^2}{\text{očekávané}}$$

Vysvětlivky:

χ - chí, testové kritérium

Σ – Sigma, součet dílčích výsledků pro každé pole tabulky

Pozorované – pozorovaná četnost

Očekávané – očekávaná četnost

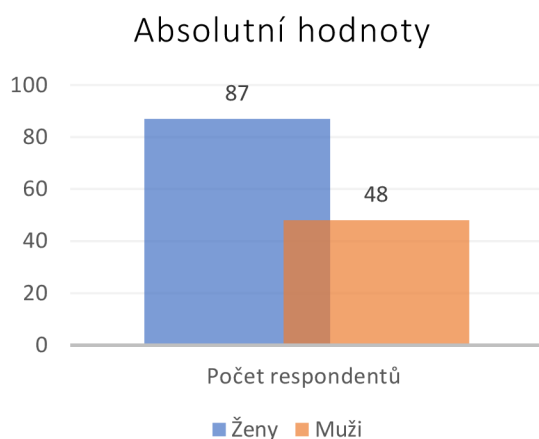
7 Výsledky

V této kapitole jsou představeny výsledky dotazníkového šetření. Výsledky jsou zpracovány do přehledného grafického zpracování.

7.1 Výzkumný soubor

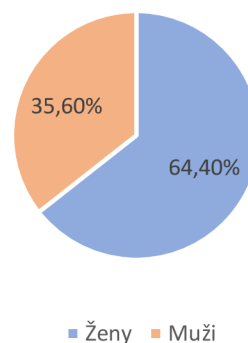
Pohlaví

Výzkumného šetření se zúčastnilo celkem 140 studentů, z nich bylo 5 vyřazeno kvůli vyššímu věku, než byl pro tento výzkum relevantní a některé dotazníky byly vyřazeny pro podezřele krátkou dobu vyplňování v čase kratším než 1 minuta. O vyplnění dotazníku měly větší zájem ženy než muži. Na otázku „*Jaké je vaše biologické pohlaví?*“ odpovědělo 87 příslušníků ženského pohlaví (64,4 %) a 48 příslušníků mužského pohlaví (35,6 %) viz graf číslo 1 a 2.

Graf č.1 – Pohlaví absolutní hodnoty

Relativní hodnoty

Graf č.2 – Pohlaví relativní hodnoty

Věk

Otázka v dotazníku s číslem 2 získávala informace ohledně věku respondentů, jak popisuje tabulka číslo 3. Nejvyšší četnost mají respondenti ve věku šestnácti let v počtu 35 (25,9 %), a naopak nejnižší četnost mají respondenti starší dvaceti let v počtu dvou (1,5 %).

Tabulka č.3 - Složení výzkumného vzorku studentů dle věku

Věk	Četnost	Kumulativní četnost	Relativní četnost	Kumulativní relativní četnost
15	14	14	10,4	10,4
16	35	49	25,9	36,3
17	22	71	16,3	52,6
18	31	102	23,0	75,6
19	31	133	23,0	98,6
20	2	135	1,5	100,0

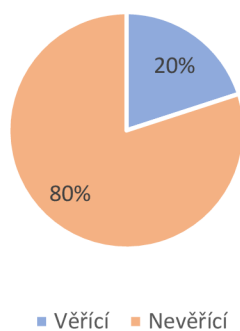
Religionizita

Další otázka respondenty dělila na věřící a nevěřící. Dle Českého statistického úřadu a sčítání z roku 2021 18,7% obyvatelstva deklarovalo, že jsou věřící a 68,3 % obyvatelstva uvedlo, že je bez náboženské víry (ČSÚ, 2021). Co se týče religionizity respondentů v mé práci, tak majoritní zastoupení mají nevěřící respondenti v počtu 108 z toho jich bylo 68 žen a 40 mužů. V minoritě jsou věřící v počtu 27, z toho 19 žen a 8 mužů (viz tabulka č.4 a graf č.3).

Tabulka č.4 - Složení výzkumného vzorku studentů dle náboženského vyznání

	Žena	Muži	Celkem
Věřící	19	8	27
Nevěřící	68	40	108
Celkem	87	48	135

Relativní četnost

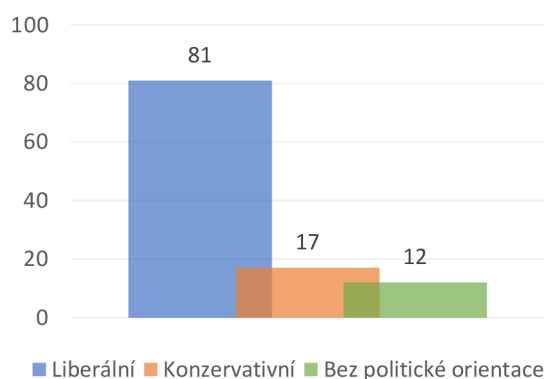

Graf č.3 – Složení výzkumného vzorku studentů dle náboženského vyznání

Politická orientace

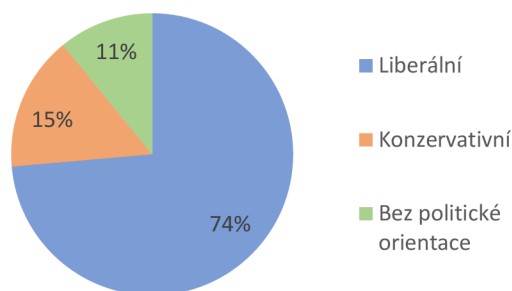
Na otázku, která zjišťovala politickou orientaci výzkumného vzorku měli respondenti na výběr ze tří možností. První možností bylo „*Jsem spíše liberální – ústřední hodnotou tohoto směru je svoboda jednotlivce*“, druhá možnost byla „*Jsem spíše konzervativní – zastávám tradiční hodnoty*“ a poslední možností byla odpověď „*Nemám politickou orientaci/moje politická orientace zde není uvedena*“. Stanoveny byly jen tyto tři možnosti odpovědi, kvůli zjednodušení zpracovávání výsledků. Pro moje šetření jsou předmětné odpovědi „*liberální*“ a „*konzervativní*“. Nejvíce respondentů uvedlo, že zastávají liberální hodnoty viz grafy č.4. a 5.

Absolutní hodnoty

Graf č.4 - Složení výzkumného vzorku studentů dle politické orientace, absolutní hodnoty

Relativní hodnoty

Graf č.5 – Složení výzkumného vzorku studentů dle politické orientace, relativní hodnoty

Typ studované školy

Typ studované školy může mít také určitý vliv na postoje respondentů vůči sledovanému jevu. Na výběr bylo několik možností, které mohli respondenti zaškrtnout: gymnázium, střední průmyslová škola, střední zdravotnická škola, střední odborné učiliště, obchodní akademie, střední pedagogická škola a poslední možnost bylo jiný. Detailní zobrazení respondentů podle studované školy je k vidění v kontingenční tabulce níže (tabulka č.5).

Tabulka č.5 – Složení výzkumného vzorku dle typu studované školy

Typ studované školy	Četnost	Pořadí
Gymnázium	59	1.
Střední průmyslová škola	19	2.
Jiný	18	3.
Střední zdravotnická škola	15	4.
Střední odborné učiliště	10	5.
Obchodní akademie	8	6.
Střední pedagogická škola	5	7.

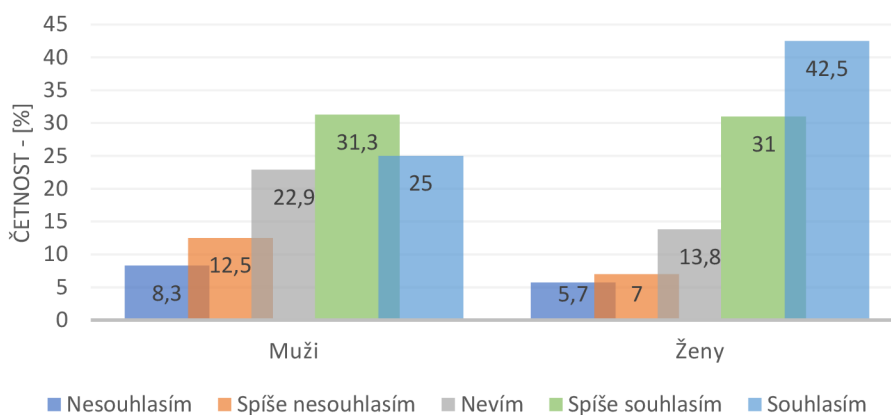
7.2 Výsledky a diskuse

Homosexualita má biologický základ, a proto jej nelze změnit

Důležitou proměnnou v predikci negativních, či pozitivních postojů ke gayům a lesbám je to, jak lidé vnímají kontrolovatelnost homosexuální orientace a chování. Lidé mohou vývojový původ homosexuality vnímat jako buď ovladatelný (proměnlivý jev), nebo jako nekontrolovatelný (neměnný jev) – biologický nebo genetický základ (Costa et al., 2014). Většina studentů, která se zúčastnila výzkumného šetření podle výsledných hodnot zaujímají stanovisko, že homosexualita má biologický základ, a proto jej nelze změnit. V grafu č. 6 a 7 jsou výsledky podrobně zpracovány v absolutních a relativních hodnotách. Při sečtení pozitivních procentuálních hodnot (souhlasím a spíše souhlasím) 56,3 % mužů a 73,5 % žen uvedlo že se spíše přiklání k tomu, že homosexualita má biologický základ. Naopak 20,8 % mužů a 12,7 % žen odpovědělo, že nesouhlasí a spíše nesouhlasí s tím, že homosexualita má biologický základ.

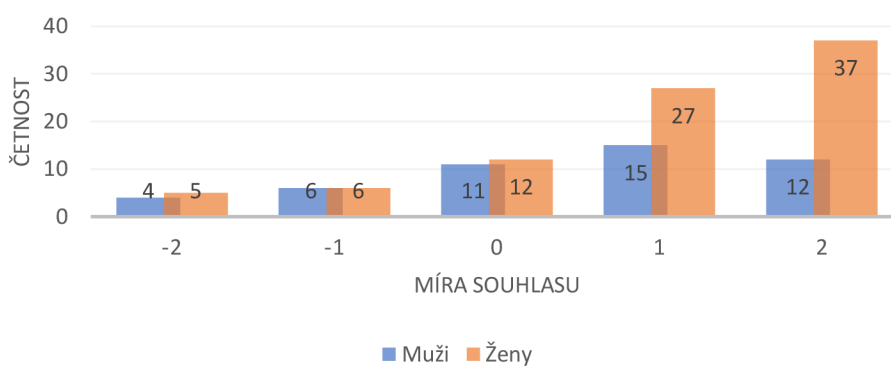
Stejnou otázku ve svém výzkumu pokládali autoři portugalské studie z roku 2014. Na rozdíl od mého výzkumného šetření se výzkumu v Lisabonu účastnili studenti vysokých škol ve věku 18-27 let. Pedro Alexandre Costa et al. nerozpracovali výsledky zvláště pro muže a pro ženy, jak je vyobrazeno v grafu č. 7, výsledky byly zpracovány dohromady za obě pohlaví. Portugalská studie uvádí, že 29 % respondentů souhlasí s tvrzením, že „*Homosexualita má biologický základ (hormonální, popř. genetický) a nelze je tedy změnit.*“ a 41 % s tímto tvrzením nesouhlasili. Výsledky mého výzkumného šetření byly s porovnáním od portugalské studie diametrálně odlišné. S tvrzením souhlasilo 67 % respondentů a 16 % nesouhlasilo. Odlišnost výsledků by mohla být závislá na několika faktorech, jako je například rozdílná společenská situace v Portugalsku a v Česku a vývoj společnosti od doby, kdy byla studie vydána (2014).

Homosexualita má biologický základ, proto je nelze změnit

Graf č.6 Homosexualita má biologický základ, a proto jej nelze změnit – absolutní hodnoty

Homosexualita má biologický základ, a proto jej nelze změnit

Graf č.7 - Homosexualita má biologický základ, a proto jej nelze změnit – relativní hodnoty

Homosexualita je volba

H_0 Souhlas, či nesouhlas studentů s otázkou „*Homosexualita je volba*“ není závislá na pohlaví

H_A Souhlas, či nesouhlas studentů s otázkou „*Homosexualita je volba*“ je závislá na pohlaví

Testování hypotéz se bude uskutečňovat na hladině významnosti 0,05 ($\alpha = 0,05$). Vzhledem k lepšímu zpracování výsledků se jako souhlas berou odpovědi 1 a 2 (spíše souhlasím a souhlasím) a jako nesouhlas berou odpovědi -1 a -2 (spíše nesouhlasím a nesouhlasím).

Tabulka č. 6 - ověření hypotézy č. 1

Pohlaví	Nesouhlasí	Souhlasí	Celkem
	Pozorovaná (očekávaná) četnost	Pozorovaná (očekávaná) četnost	
Muži	29 (32,68)	18 (14,32)	47
Ženy	60 (56,32)	21 (24,68)	81
Celkem	89	39	128

Pearsonův chí-kvadrát test nezávislosti

Vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 2,148$ z toho byla zjištěna hodnota $p = 0,142$.

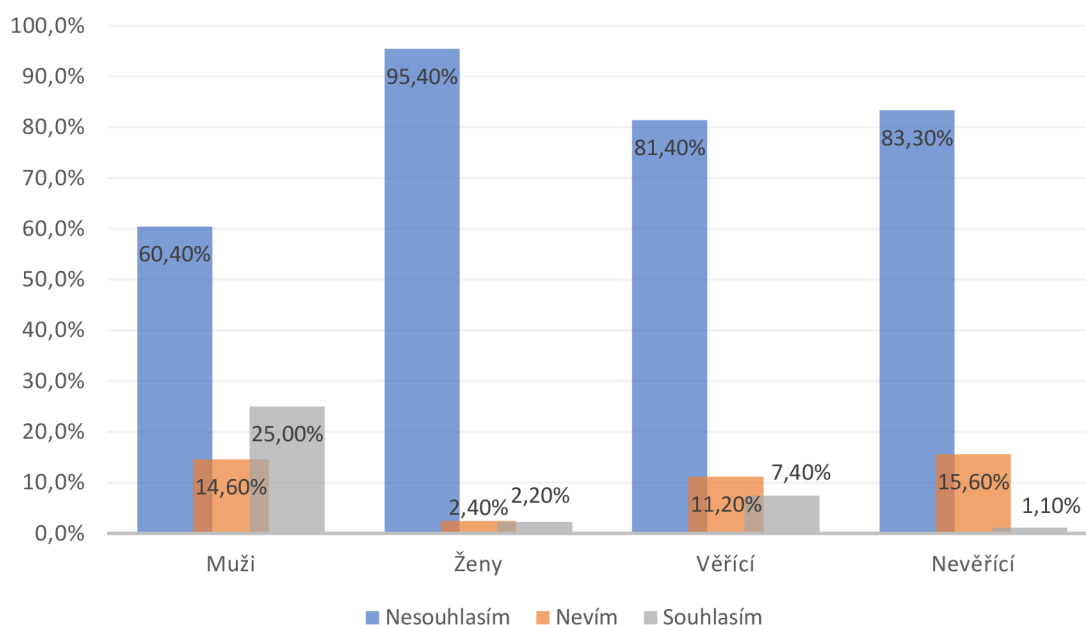
Kritická hodnota testového kritéria chí-kvadrátu pro hladinu významnosti $\alpha 0,05$ a 1 stupeň volnosti $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$

Při porovnávání výsledku vypočítané hodnoty testového kritéria 0,142 s kritickou hodnotou testového kritéria chí-kvadrátu bylo zjištěno, že vypočítaná hodnota testového kritéria je menší, tudíž **přijímám nulovou hypotézu** a zamítám hypotézu alternativní. To znamená, že nebyl zjištěn statisticky významný rozdíl mezi zkoumanými proměnnými. Na základě ověření hypotézy č. 1 lze tvrdit, že postoje studentů daného výzkumného vzorku k tomu, že homosexualita je volba nejsou závislé na pohlaví.

Homosexualita je mentální nemoc

Většina respondentů uvedlo, že nesouhlasí s tvrzením, že homosexualita je mentální nemoc. S tímto tvrzením nesouhlasilo 95,4 % žen a 60,4 % mužů, z toho vyplývá že většina studentů, kteří vyplnili dotazník zaujímá pozitivní postoj k tomu, že homosexualita je onemocnění. Svůj negativní názor vyjádřilo 2,2 % žen a 25,0 % mužů.

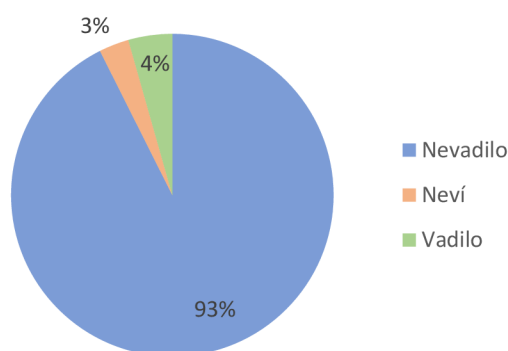
Faktor, který může ovlivnit postoje respondentů je religionizita. Věřící z 81,4 % odpověděli, že homosexualita není mentální nemoc a protichůdný názor mělo jen 7,4 % dotazovaných věřících. 83,3 % nevěřících respondentů nesouhlasilo s tvrzením a 1,1 % s tvrzením souhlasilo, což je méně než u věřících (Graf č.8).

Graf č.8 – Homosexualita je mentální nemoc –relativní hodnoty

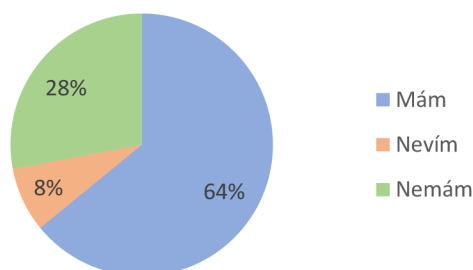
Nevadilo by mi mít gaye nebo lesbu, jako svého kamaráda/kamarádku.

V první části se zjišťovala informace, zda by dotazovaným vadilo, či nevadilo mít za kamaráda, či kamarádku gaye/lesbu. 125 (92,6 %) všech dotazovaných uvedlo, že by jim nevadilo mít takovou kamarádku a 6 (4,4 %) respondentů odpovědělo, že by jim vadilo mít takovou kamarádku. Druhá část se věnovala určení toho, jestli dotazovaní mají, či nemají takové kamarády. 87 ze 135 studentů odpovědělo, že mají takového kamaráda (64,4 %) a 38 studentů uvedlo že nemají takového kamaráda (28,1 %) viz graf č. 9 a 10.

Graf č.9 Nevadilo by mít takového kamaráda / kamarádku

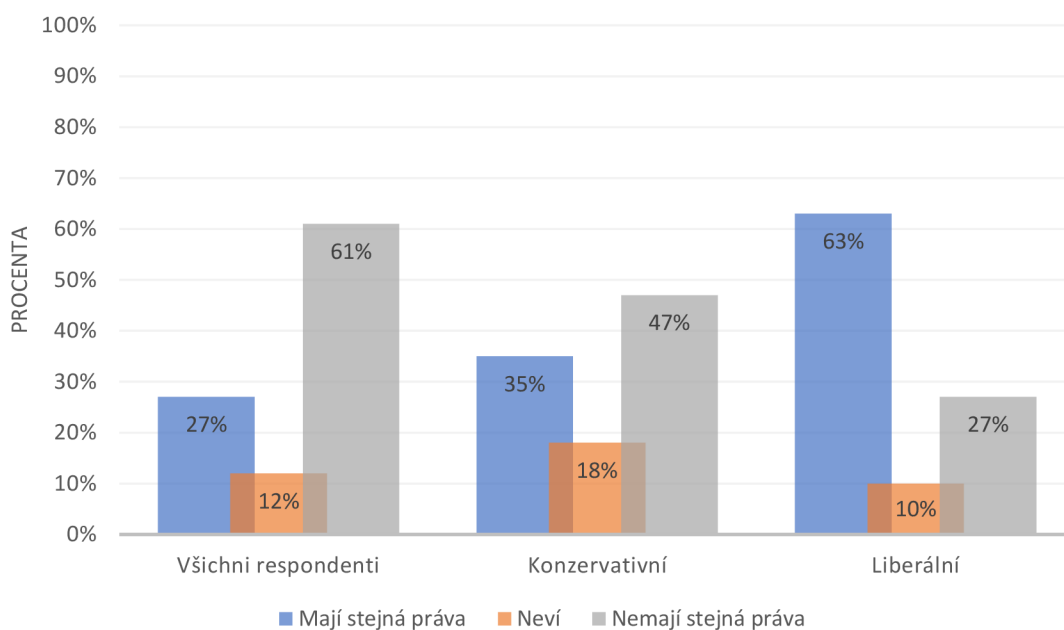
Mám takového kamaráda / kamarádku

Graf č.10 Mám takového kamaráda / kamarádku

Homosexuální lidé v dnešní době stejná práva jako heterosexuální lidé

V otázce „Podle vašeho pohledu mají homosexuální lidé v dnešní době stejná práva jako heterosexuální lidé“, dotazovaní vyjadřovali svůj postoj k situaci LGBTQ+ práv v České republice. Většina respondentů si myslelo, že homosexuální lidé nemají stejná práva, vyjádřilo se tak 82 respondentů (61 %). Diametrální názor, že homosexuální lidé mají stejná práva zastávalo 36 respondentů (27 %). Dotazníková položka byla dále zhodnocena na základě politické orientace výzkumného vzorku. Konzervativní část výzkumného vzorku odpovídala následovně, 35 % jedinců odpovědělo že homosexuální lidé nemají stejná práva, opačná názor zastávalo 47 % jedinců zastávajících konzervativní hodnoty. Liberální část výzkumného vzorku se více přiklání k odpovědi „nemají stejná práva“ (63 %), než konzervativní respondenti. A odpověď „mají stejná práva“ pak označilo 27 % liberálních respondentů (graf č. 11).

Graf č.11 Homosexuální lidé v dnešní době stejná práva jako heterosexuální lidé

Manželství osob stejného pohlaví by mělo být povoleno

Důležitou dotazníkovou položkou bylo zjišťování postojů studentů k povolení osob stejného pohlaví.

H_0 Souhlas, či nesouhlas studentů s otázkou „*Manželství osob stejného pohlaví by mělo být povoleno*“ není závislá na pohlaví

H_A Souhlas, či nesouhlas studentů s otázkou „*Manželství osob stejného pohlaví by mělo být povoleno*“ je závislá na pohlaví

Testování hypotéz se bude uskutečňovat na hladině významnosti 0,05 ($\alpha = 0,05$). Institut biostatistiky a analýz Lékařské fakulty Masarykovy univerzity definoval p-hodnotu následovně: „*Formálně lze p-hodnotu definovat i jako nejmenší hladinu významnosti testu, při níž na daných datech ještě zamítneme nulovou hypotézu. Platí tedy, že čím nižší p-hodnota testu je, tím menší nám tento test indikuje pravděpodobnost, že platí nulová hypotéza*“ (Institut biostatistiky a analýz Lékařské fakulty Masarykovy univerzity, nedatováno, online).

Vzhledem k lepšímu zpracování výsledků se jako souhlas berou odpovědi 1 a 2 (spíše souhlasím a souhlasím) a jako nesouhlas berou odpovědi -1 a -2 (spíše nesouhlasím a nesouhlasím).

Tabulka č. 7 - ověření hypotézy č. 2

Pohlaví	Nesouhlasí	Souhlasí	Celkem
	Pozorovaná (očekávaná) četnost	Pozorovaná (očekávaná) četnost	
Muži	14 (6,28)	27 (34,72)	41
Ženy	5 (12,72)	78 (70,28)	83
Celkem	19	105	124

Pearsonův chí-kvadrát test nezávislosti

Pomocí funkce „CHITEST“ v Microsoft Excel byla vypočítána hodnota $p = 4,31$.

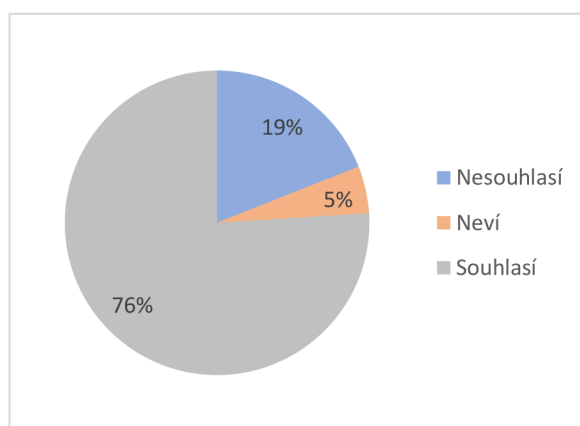
P hodnota je vyšší jako zvolená hladina významnosti , tudíž můžu **přijmout nulovou hypotézu** a zamítnout hypotézu alternativní. To znamená, že nebyl zjištěn statisticky

významný rozdíl mezi zkoumanými proměnnými. Na základě ověření hypotézy č. 2 lze tvrdit, že postoje studentů daného výzkumného vzorku k tomu, že by mělo být povoleno manželství stejného pohlaví nejsou závislé na pohlaví.

Podobnou problematikou se zabývali Pedro Alexandre Costa et al. (2014), kdy ve své studii ptali na otázku „*Sňatky osob stejného pohlaví by neměly být povoleny*“. 78 % respondentů portugalské studie nesouhlasilo s tvrzením a pouhých 14 % s tímto tvrzením souhlasilo. Dotazníková položka, která se týkala této bakalářské práce bylo formulována inverzně „*Manželství osob stejného pohlaví by mělo být povoleno*“. Souhlas s tímto tvrzením uvedlo 78 % všech dotazovaných a 14 % nesouhlasili s povolením manželství pro stejnopohlavní páry. Při porovnávání procentuálních hodnot českých studentů středních škol a portugalských studentů vysokých škol, tak studenti českých středních škol (výzkumný vzorek) vykazovali větší sklon k podpoře povolení manželství pro stejnopohlavní páry (Costa et al., 2014).

Souhlasím s tím, že gayové a lesby bojují za jejich práva ve společnosti

Drtivá většina účastníků byla pro to, že gayové a lesby bojují za svá práva ve společnosti⁸ (76 %). Proti se postavilo 19 % respondentů, kteří odpověděli, že nesouhlasí s tím, že gayové a lesby bojují za svá práva ve společnosti.

Graf č.12 Souhlasím s tím, že gayové a lesby bojují za jejich práva ve společnosti – relativní hodnoty

⁸ „Bojem za svá práva“ je myšlen boj o rovné podmínky uskutečňován skrze organizace a akce pořádané na podporu komunity LGBTQ+ jako například Jsme fér, Trans*parent, Prague Pride, Queer Geography etc.

Homosexuálně orientované páry by měly mít možnost adoptovat dítě

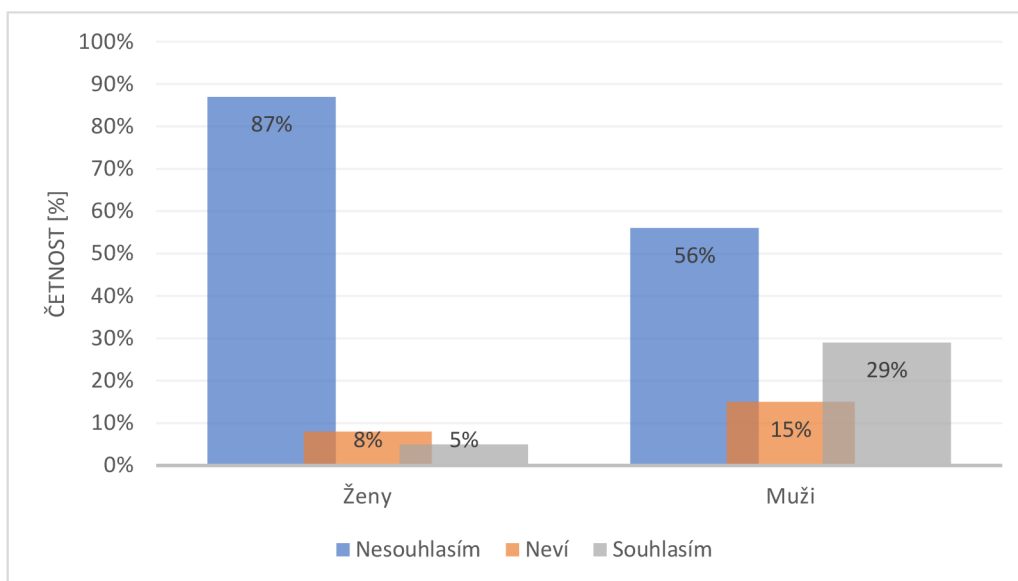
Jak je zmíněno v teoretické části práce, registrování partneři v České republice nemohou adoptovat dítě společně jako pár, adopce je možná pouze jako individuální. Proto je na výsledky nahlíženo ze dvou úhlů, nejdříve jsou uvedeny souhrnné výsledky všech respondentů a poté je uvedeno, jak se k problematice vyjadřovali věřící a nevěřící respondenti. Valná většina respondentů se vyjádřila, že souhlasí s tím, že homosexuálně orientované páry by měly mít možnost adoptovat dítě (79 %). V minoritě byli ti, kteří nesouhlasili (13 %). Odpovědi, z pohledu náboženského vyznání byly obdobné. S tvrzením souhlasilo 78 % věřících a svůj nesouhlas vyjádřilo 11 % věřících respondentů. Nevěřící, kteří souhlasili tvrzením bylo také 78 %, jako u nevěřících, ale svůj nesouhlas vyjádřilo 14 % nevěřících, což je více než u věřících respondentů.

Podle výzkumu veřejného mínění z roku 2018 s názvem „*Postoje veřejnosti k právům homosexuálů*“ práva homosexuálů podporují více respondenti mladší generace ve věku 15–29 let. Jako významná proměnná se ukazoval stav, kdy respondenti, kteří měli mezi svými přáteli a známými homosexuální muže, tak měli větší sklon k podpoře práv homosexuálů. Na otázku „*Homosexuální ženy a muži by měli mít právo adoptovat děti partnera/partnerky*“ odpovědělo 64 % respondentů nad 15 let pozitivně a 29 % vyjádřilo svůj nesouhlas. V porovnání s našim výzkumem, tak studenti středních škol měli o 16% pozitivnější postoj. Rozdílnost odpovědí může být způsobeno přítomností osob starší generace a také vývojem společnosti od roku 2018 (Krajňák, 2018, online).

Homosexuální lidé by neměli vychovávat děti, protože to není přirozené

Poslední dotazníková položka se zabývala postoji studentů a studentek k výchově dětí homosexuálními lidmi a srovnání odpovědí mužů a žen. 87 % nesouhlasilo s tvrzením, že by homosexuální lidé neměli vychovávat děti, negativní postoj mělo jen 5 % žen.

56 % všech respondentů mužského pohlaví zvolilo možnost, že nesouhlasí. A 29 % mužů souhlasilo s tvrzením, Homosexuální lidé by neměli vychovávat děti, protože to není přirozené (viz graf č.13).

Graf č.13 Homosexuální lidé by neměli vychovávat děti, protože to není přirozené –
relativní hodnoty

Závěr

Bakalářská práce *„Postoje středoškolských studentů a studentek k manželství a rodičovství homosexuálně orientovaných párů“* se v teoretické rovině zabývá problematikou sexuální orientace, homosexuality, postojů a manželství, v některých kapitolách byly představeny informace z vědeckých časopisů, článků a studií především německého vydavatele Springer a vědecké sociální sítě ResearchGate.

V rámci první hypotézy bylo ověřováno, zda souhlas, či nesouhlas studentů s otázkou *„Manželství osob stejného pohlaví by mělo být povoleno“* je, či není závislý pohlaví. Pomocí chí-testu nezávislosti nebylo statisticky prokázáno, že existuje asociace mezi pohlavím a postoji výše uvedené otázky.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zmapovat a analyzovat postoje středoškolských studentů a studentek k povolení manželství homosexuálně orientovaných párů. Cíl byl naplněn díky analýze a prezentaci dotazníkové položky *„Manželství osob stejného pohlaví by mělo být povoleno“*. Bylo zjištěno, že výzkumný vzorek (studenti středních škol) ze 78 % podporují manželství pro stejnopohlavní páry a 14 % bylo proti. Dále bylo zjištěno, že neexistuje asociace mezi pohlavím a postoji ke stejnopohlavnímu manželství, to bylo ověřeno díky chí-testu nezávislosti.

Jedním z dílčích cílů bylo zjistit postoje studentů a studentek k rodičovství homosexuálně orientovaných párů a adopci dětí. Tento dílčí cíl byl naplněn pomocí analýzy a prezentaci výsledků několika dotazníkových položek. První dotazníkovou položkou pro naplnění dílčího cíle byla *„Homosexuálně orientované páry by měly mít možnost adoptovat dítě“*. Bylo zjištěno, že více jak tři čtvrtiny dotazovaných studentů podporují adopci dětí stejnopohlavních párů (79 %) a 13 % bylo proti. Důležitá byla poslední dotazníková položka *„Homosexuální lidé by neměli vychovávat děti, protože to není přirozené“*, přestože výsledky v předchozí dotazníkové položce vyšly velmi pozitivně pro stejnopohlavní páry, tak muži o 24 % více nesouhlasili s výchovou dětí homosexuálními lidmi než ženy.

Případné pokračování dotazníkového šetření by se mohlo ubírat směrem ke starší generaci. Při předložení dotazníku stejného rázu by výsledky mohly být porovnávány s generací mladší – studenty středních škol.

Přínos práce tak spočívá ve zmapování postojů středoškolských studentů vůči homosexuálům a jejich postavení ve společnosti. K těmto výsledkům mohou nahlížet učitelé, kteří by měli v rámci RVP a své výuky seznamovat žáky s různými typy soužití mezi lidmi a toleranci k ostatním lidem.

Souhrn

Bakalářská práce je zaměřena na postoje studentů středních škol k problematice etiologie homosexuality, rodičovství a manželství stejnopohlavních párů. V první části jsou představeny poznatky tuzemských, a především zahraničních autorů. Tyto poznatky se věnují problematice související s tématem bakalářské práce. V kapitole, která se věnuje homosexualitě jsou přestaveny ze světového hlediska nejdůležitější teorie homosexuality. Dále následují kapitoly postoje, manželství a stejnopohlavní rodičovství.

Druhá část práce se věnuje kvantitativnímu výzkumu a představení jeho výsledků. Data výzkumného šetření byla získávána pomocí online dotazníku. Výsledky byly představeny v přehledných tabulkách a grafech.

Summary

The bachelor thesis is focused on the attitudes of high school students about the etiology of homosexuality, parenthood and marriage of same-sex couples. The first part presents the findings of domestic and especially foreign authors. This knowledge deals with issues related to the topic of the bachelor's thesis. In the chapter 2 (homosexuality) are presented the world's most important theories of homosexuality. This is followed by the chapters on attitudes, marriage and same-sex parenting.

The second part of the work is devoted to quantitative research and presentation of its results. The research survey data were obtained using an online questionnaire. The results were presented in well-arranged tables and graphs.

Seznam použitých symbolů a zkratek

%	procento
AJ	anglický jazyk
CZ	český jazyk
č.	číslo
ČSÚ	Český statistický úřad
et al.	et alii, a kolektiv
etc.	et cetera, a tak dále
H	hypotéza
H ₀	nulová hypotéza
H _A	alternativní hypotéza
I	intervence, výzkumná metoda
ISO 690	citační norma
LGBT; LGBTQ+	zkratka označující lesby, gaye, bisexuály a transgender osoby
O	outcome, výsledek
OR	nebo
P	participant, účastník výzkumu
př.n.l.	před našim letopočtem
RO	rešeršní otázka
Sb.	sbírky
tzv.	takzvaný
viz	podívej se
Xq28	chromozómový svazek a nosič genetické informace
Σ	řecké písmeno sigma, součet dílčích výsledků pro každé pole tabulky
χ	řecké písmeno chí, testové kritérium

Seznam tabulek

1. Tabulka číslo 1 – Tabulka rešerše (zdroj: vlastní výzkum)str. 29
2. Tabulka č.2 – Příklad Likertovy škály (zdroj: vlastní výzkum)str. 32
3. Tabulka č.3 - Složení výzkumného vzorku studentů dle věku (zdroj: vlastní výzkum)str. 35
4. Tabulka č.4 - Složení výzkumného vzorku studentů dle náboženského vyznání (zdroj: vlastní výzkum)str. 35
5. Tabulka č.5 – Složení výzkumného vzorku dle typu studované školy (zdroj: vlastní výzkum)str. 37
6. Tabulka č. 6 - ověření hypotézy č. 1 (zdroj: vlastní výzkum)str. 40
7. Tabulka č. 7- ověření hypotézy č. 2 (zdroj: vlastní výzkum) str. 44

Seznam grafů

1. Graf č.1 – Pohlaví absolutní hodnoty (zdroj: vlastní výzkum) str. 34
2. Graf č.2 – Pohlaví relativní hodnoty (zdroj: vlastní výzkum) str. 34
3. Graf č.3 – Složení výzkumného vzorku studentů dle náboženského vyznání (zdroj: vlastní výzkum) str. 36
4. Graf č.4 - Složení výzkumného vzorku studentů dle politické orientace, absolutní hodnoty (zdroj: vlastní výzkum) str. 36
5. Graf č.5 – Složení výzkumného vzorku studentů dle politické orientace, relativní hodnoty (zdroj: vlastní výzkum) str.37
6. Graf č.6 Homosexualita má biologický základ, a proto jej nelze změnit – absolutní hodnoty (zdroj: vlastní výzkum) str. 39
7. Graf č.7 - Homosexualita má biologický základ, a proto jej nelze změnit – relativní hodnoty (zdroj: vlastní výzkum) str. 41
8. Graf č.8 – Homosexualita je mentální nemoc –relativní hodnoty (zdroj: vlastní výzkum) str. 42
9. Graf č.9 Nevadilo by mít takového kamaráda / kamarádku (zdroj: vlastní výzkum) str. 42
10. Graf č.10 Mám takového kamaráda / kamarádku (zdroj: vlastní výzkum) str. 43
11. Graf č.11 Homosexuální lidé v dnešní době stejná práva jako heterosexuální lidé (zdroj: vlastní výzkum) str. 45
12. Graf č.12 Souhlasím s tím, že gayové a lesby bojují za jejich práva ve společnosti – relativní hodnoty (zdroj: vlastní výzkum) str. 47

Seznam příloh

1. Příloha 1 – příprava dotazníku, tištěná verze
2. Příloha 2 – Ukázka elektronického dotazníku v systému Survio
3. Příloha 3 – Kódovací tabulka a chí-test v programu Microsoft Excel

Příloha 1 – příprava dotazníku, tištěná verze

Autor práce: Lukáš Holbík

Název práce: Postoje středoškolských studentů a studentek k manželství a rodičovství homosexuálně orientovaných párů

Vedoucí práce: doc. Mgr. Martina Cichá, Ph.D.

Dotazník

Dotazník dále předělám do online formy

Vážení studenti a studentky,

jmenuji se Lukáš Holbík a jsem studentem Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Mými obory jsou výchova ke zdraví a přírodopis. Chtěl bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který mi umožní provést výzkumnou část mé bakalářské práce. Odpovědi jsou anonymní.

Děkuji Vám za spolupráci.

**dotazník vyplňují pouze studenti středních škol*

Část první osobní údaje:

1. Jsem: Žena Muž

2. Můj věk: _____

3. Náboženské vyznání:

- a. Jsem věřící
- b. Nejsem věřící

3. Politická orientace:

- a. Pravicové
- b. Středové
- c. Levicové
- d. Jiné doplň.....
- e. Nemám politickou orientaci

4. Typ střední školy, který studuju:

- a. Gymnázium
- b. Střední pedagogická škola
- c. Střední průmyslová škola
- d. Střední odborné učiliště
- e. Střední zdravotnická škola
- f. Obchodní akademie
- g. Jiný (doplňte prosím).....

Autor práce: Lukáš Holbík

Název práce: Postoje středoškolských studentů a studentek k manželství a rodičovství homosexuálně orientovaných párů

Vedoucí práce: doc. Mgr. Martina Cichá, Ph.D.

Část druhá postoje:

Rád bych, abyste se mnou podělili o Vaše názory

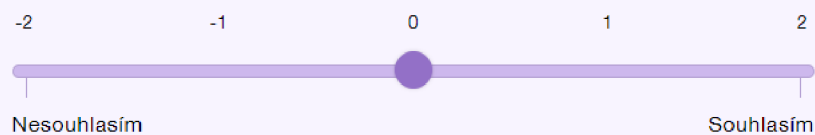
Můžete zadat pouze jednu odpověď na každý řádek pomocí křížku **X.**

Otázka	Souhlasím	Spíše Souhlasím	Nevím	Spíše Nesouhlasím	Nesouhlasím
5. Homosexuality ¹ má biologický základ (hormonální resp. genetický), a proto jej nelze změnit.					
6. Homosexuality je volba.					
7. Homosexuality je mentální nemoc.					
8. Homosexuality je stejně přirozená jako heterosexualita.					
9. Nevadilo by mi mít gaye nebo lesbu, jako svého kamaráda/kamarádku.					
10. V dnešní době mají homosexuální lidé stejná práva jako heterosexuální lidé.					
11. Manželství osob stejného pohlaví by mělo být povoleno.					
12. Homosexuální lidé by neměli vychovávat děti, protože to není přirozené.					
13. Homosexuálně orientované páry by měly mít možnost adoptovat dítě.					
14. Souhlasím s tím, že gayové a lesby bojují za jejich práva ve společnosti. (Například pochody hrdosti – Pride)					

¹ Všechny otázky berou v potaz i jedince s bisexuální orientací.

Příloha 2 – Ukázka elektronického dotazníku v systému Survio

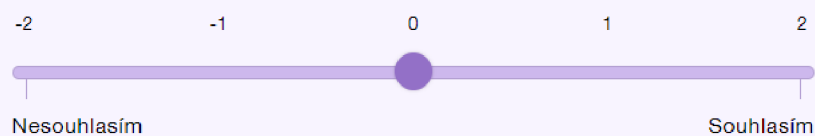
6. Homosexualita má biologický základ, a proto jej nelze změnit

+

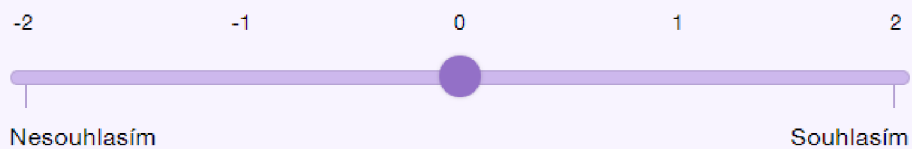
7. Homosexualita je volba

Člověk si může zvolit svou orientaci

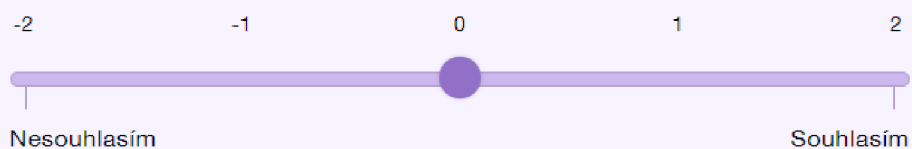
+

8. Homosexualita je mentální nemoc

+

9. Homosexualita je stejně přirozená jako heterosexualita

Výstřižek z elektronického dotazníku (zdroj: vlastní)

Příloha 3 – Kódovací tabulka a chí-test v programu Microsoft Excel

	A	B	C	D	E	F
		JAKÉ JE VAŠE BIOLOGICKÉ POHLAVÍ?	KOLIK JE VÁM LET?	NÁBOŽENSKÉ VYZNÁNÍ	VAŠE POLITICKÁ ORIENTACE	TYP STŘEDNÍ ŠKOLY, KTERÝ STUDUJI
1		▼				
2		Žena	18	Jsem nevěřící	Jsem spíše liberální – ústřed	Gymnázium
3		Žena	16	Jsem věřící	Jsem spíše liberální – ústřed	Gymnázium
4		Žena	15	Jsem nevěřící	Jsem spíše liberální – ústřed	Střední zemědělská a zahradnická š
5		Žena	15	Jsem nevěřící	Jsem spíše liberální – ústřed	Střední odborné učiliště
6		Žena	16	Jsem nevěřící		Střední škola zemědělská
7		Žena	16	Jsem nevěřící	Jsem spíše konzervativní – z	Střední zemědělská škola
8		Žena	17	Jsem nevěřící	Jsem spíše liberální – ústřed	Gymnázium
9		Žena	17	Jsem nevěřící	Jsem spíše konzervativní – z	Střední zemědělská
10		Žena	16	Jsem nevěřící	Jsem spíše konzervativní – z	Střední odborné učiliště
11		Žena	15	Jsem nevěřící		Střední zemědělská škola
12		Žena	16	Jsem nevěřící	Jsem spíše liberální – ústřed	Střední Zemědělská škola

Výstřížek z programu Microsoft Excel – Kódovací tabulka (zdroj: vlastní)

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1		H0 Souhlas, či nesouhlas studentů s otázkou „Homosexualita je volba“ není závislá na pohlaví								
2		H1 Souhlas, či nesouhlas studentů s otázkou „Homosexualita je volba“ je závislá na pohlaví								
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										
12										
13										
14										
15										

Pohlaví	Nesouhlas Pozorovaná (očekávaná) četnost	Souhlas Pozorovaná (očekávaná) četnost	Celkem
Muži	29	18	47
Ženy	60	21	81
Celkem	89	39	128

Muži	32,68	14,32	47
Ženy	56,32	24,68	81
Celkem	89	39	128

Chitest	0,142673
stupně volnosti	1

Výstřížek z programu Microsoft Excel – Chí-test (zdroj: vlastní)

Referenční seznam

Bibliografické zdroje:

1. AJZEN, Icek. *Attitudes, personality, and behavior*. 2nd ed. New York: Open University Press, 2005. ISBN 0335217044.
2. BALTHAZART, Jacques. New York: Oxford University Press, 2012 [cit. 2022-06-12]. ISBN 9780199838820.
3. BELMONTE, Laura A. Belmonte. *The International LGBT Rights Movement: A History*. Bloomsbury Publishing, 2020. ISBN 9781472506955. Dostupné také z: https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=M5oJEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT8&dq=LGBT+rights+history&ots=kwKgnkD8cD&sig=9vC1kTYcHMbXSlQg4zzeJBQ4-zQ&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
4. BÉNESTEAU, Jacques. *Mensonges freudiens: histoire d'une désinformation séculaire*. Editions Mardaga, 2002. ISBN 2870098146.
5. BORDENS, Kenneth a Irwin HOROWITZ. *Social Psychology*. Third Edition. FreeLoad press, 2017. ISBN 1-930789-04-1.
6. BRACKEN, Lydia. *Same-sex parenting and the best interests principle*. Cambridge University Press, 2020. ISBN 9781108684460.
7. BRADY, Sean; SEYMOUR, Mark (ed.). *From Sodomy Laws to Same-sex Marriage: International Perspectives Since 1789*. Bloomsbury Publishing, 2019. ISBN 9781350023925
8. BULLOUGH, Vern L. *Homosexuality: A History (From Ancient Greece to Gay Liberation)*. Routledge, 2019. ISBN 0367174227
9. DAWSON, Doyne. *Cities of the gods: communist utopias in Greek thought*. New York: Oxford University Press, 1992. ISBN 0195069838.
10. DODGE, Yadolah; COX, David; COMMENGES, Daniel (ed.). *The Oxford dictionary of statistical terms*. Oxford University Press on Demand, 2006. ISBN 0199206139
11. DOVER, Kenneth James. *GREEK HOMOSEXUALITY: Updated and with a new Postscript*. Massachusetts: Harvard University Press Cambridge, 1989. ISBN 0-674-36261-6.
12. FORREST, Simon; BIDDLE, Grant; CLIFT, Stephen. *Talking about homosexuality in the secondary school*. Avert, 1997. ISBN 1898616094

13. HALPERIN, David M. *One hundred years of homosexuality: And other essays on Greek love*. Routledge, 2012. ISBN 9780415900973
14. HAMER, Dean H., et al. A linkage between DNA markers on the X chromosome and male sexual orientation. *Science*, 1993, [online]. [cit. 2022-05-31]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2881563>
15. HAYES, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 7. Přeložil Irena ŠTĚPANÍKOVÁ. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0534-0.
16. HULL, Kathleen, et al. *Same-sex marriage: The cultural politics of love and law*. Cambridge University Press, 2006. ISBN 9780521672511
17. KEMPF-LEONARD, Kimberly. *Encyclopedia of social measurement*. 2004. ISBN 0124438903
18. LEE, Man Yee Karen. *Equality, dignity, and same-sex marriage: a rights disagreement in democratic societies*. Brill, 2010. ISBN 978-90-47-44161-8
19. LEVAY, Simon. *Gay, straight, and the reason why: The science of sexual orientation*. Oxford University Press, 2016. ISBN 0190297379
20. MCGHEE, Derek. *Homosexuality, law and resistance*. Routledge, 2014. ISBN 9780415758499
21. MERRIMAN, Scott. *Same-Sex Marriage: Exploring the Issues*. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2022. ISBN 978-1-4408-7523-6.
22. MEZEY, Nancy J. *LGBT families*. Sage, 2015. ISBN 9781452217383
23. MICHEL, Onfray. *Le Crépuscule d'une idole: L'affabulation freudienne*. Grasset, 2010. ISBN 2253157864.
24. MONDIMORE, Francis Mark. *A Natural History of Homosexuality*. Ilustrované vydání, dotisk. Baltimore and London: Johns Hopkins University Press, 1996. ISBN 9780801854408.
25. *Nový občanský zákoník 89/2012 Sb.: aktuální úplné znění od... včetně vyznačených změn od..* Praha: Verlag Dashöfer, [2012]-. ISBN 978-80-7635-074-8.
26. PICKETT, Brent. *Historical dictionary of homosexuality*. Lanham, Md : Scarecrow Press, 2009. ISBN 978-0810859791
27. PRIWER, Shana; PHILLIPS, Cynthia. *Gay Parenting: Complete Guide for Same-sex Families*. New Horizon Press, 2006. ISBN 978-0882822716
28. RIMMERMAN, Craig A., et al. (ed.). *The politics of same-sex marriage*. University of Chicago Press, 2007. ISBN 978-0226720012

29. SPRIGG, Peter; DAILEY, Timothy J. *Getting it straight: What the research shows about homosexuality*. Family Research Council, 2004. ISBN 978-1558720091
30. THAYER, Donlu. Gas and Dubois v France: (Application no 25951/07): European Court of Human Rights (Former Fifth Section): Spielmann, Costa, Jungwiert, Zupančič, Villiger, Berro-Lefèvre, Yudkivska JJ; Costa J concurring joined by Spielmann J; Spielmann J concurring separately joined by Berro-Lefèvre J; Villiger J dissenting: 15 March 2012. *Oxford Journal of Law and Religion*, 2013
31. VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. *Sociální psychologie*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1428-8.
32. VÝROST, Jozef, Ivan SLAMĚNÍK a Eva SOLLÁROVÁ, ed. *Sociální psychologie: teorie, metody, aplikace*. Praha: Grada, 2019. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5775-9.

Elektronické zdroje

1. AMERICAN PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION, et al. Answers to your questions: For a better understanding of sexual orientation and homosexuality. Washington, DC: Author. 2008. . Dostupné také z : <https://www.apa.org/topics/lgbtq/orientation.pdf>
2. CONNOLLY, Kate. German parliament votes to legalise same-sex marriage. *The Guardian* [online]. 2017 [cit. 2022-06-12]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2017/jun/30/germany-poised-legalise-same-sex-marriage-bill-law>
3. COSTA, Pedro Alexandre, Rute ALMEIDA, Cátia ANSELMO, André FERREIRA, Henrique PEREIRA a Isabel LEAL. University Students' Attitudes Toward Same-Sex Parenting and Gay and Lesbian Rights in Portugal. *Journal of Homosexuality* [online]. 2014, **61**(12), 1667-1686 [cit. 2022-06-13]. ISSN 0091-8369. Dostupné z: doi:10.1080/00918369.2014.951253
4. ČSÚ. *Sčítání lidu 2021: Náboženská víra* [online]. 2021 [cit. 2022-05-24]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/scitani2021/nabozenska-vira>
5. HAMER, Dean H., et al. A linkage between DNA markers on the X chromosome and male sexual orientation. *Science*, 1993, [online]. [cit. 2022-05-31]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2881563>
6. INSTITUT BIOSTATISTIKY A ANALÝZ LÉKAŘSKÉ FAKULTY MASARYKOVY UNIVERZITY. *P-hodnota a její interpretace* [online]. [cit. 2022-05-31]. Dostupné z: <https://portal.matematickabiologie.cz/index.php?pg=aplikovana-analyza-klinickyh-a-biologickyh-dat--biostatistika-pro-matematickou-biologii--uvod-do-testovani-hypotez--p-hodnota-a-jeji-interpretace>
7. KRAJŇÁK, Tomáš. *Postoje veřejnosti k právům homosexuálů – květen 2018* [online]. Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, 2018 [cit. 2022-06-12]. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4650/f9/ov180614.pdf
8. NEMOTO, Tomoko; BEGLAR, David. Likert-scale questionnaires. In: *JALT 2013 conference proceedings*. Tokyo: Jalt, 2014. [online] [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://jalt-publications.org/files/pdf-article/jalt2013_001.pdf

9. ODBOR VŠEOBECNÉ SPRÁVY, ODDĚLENÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ A MATRIK, 2014. Uzavření registrovaného partnerství. In: Mvcr.cz [online]. 3.3. [cit. 4.4.2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/uzavreni-registrovaneho-partnerstvi.aspx>
10. PITOŇÁK, Michal. Rovnost manželství ve světě. *Queer Geography* [online]. 2020 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.queergeography.cz/sexualni-obcanstvi/rovnost-manzelstvi-ve-svete/>
11. POSPÍŠIL, Vojtěch, et al. K osvojení dítěte registrovanými partnery. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2016, [online] [cit. 2022-03-05]. ISSN: 1805-2789. Dostupné z: <https://doi.org/10.5817/CPVP2016-3-9>
12. SINGH, Shreya; SINGH, Veena; KUMAR, Vinod. Homosexuality: A psychological perspective. *IAHRW International Journal of Social Sciences Review*, [online]. 2019 [cit. 2022-05-28]. Dostupné z: <https://www.proquest.com/docview/2617214453?pqorigsite=gscholar&fromopenview=true>
13. SKALICKÝ, Matěj. ČEŠI JSOU PAPUČOVÝ NÁROD, ZVYKNOU SI. BODY SE NA MANŽELSTVÍ PRO VŠECHNY ALE UHRÁT NEDAJÍ, SOUDÍ SOCIOLOG. *IROZHLAS* [online]. 2022 [cit. 2022-06-12]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/podcast-vinohradska-12-manzelstvi-snatky-stejnopohlavni-pary_2206100600_cen
14. THE UNIVERSITY OF TEXAS AT AUSTIN. *The University of Texas at Austin: SOS Statistics Online Support* [online]. 2015 [cit. 2022-05-28]. Dostupné z: <http://sites.utexas.edu/sos/guided/inferential/categorical/chi2/>
15. VECHO, Olivier, et al. Attitudes toward same-sex marriage and parenting, ideologies, and social contacts: The mediation role of sexual prejudice moderated by gender. *Sexuality Research and Social Policy*, [online]. 2019 [cit. 2022-05-28]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s13178-018-0331-3>
16. WIGHT, Richard G.; LEBLANC, Allen J.; LEE BADGETT, M. V. Same-sex legal marriage and psychological well-being: Findings from the California Health Interview Survey. *American journal of public health*, [online]. 2013 [cit. 2022-05-21]. Dostupné z: <https://doi.org/10.2105/AJPH.2012.301113>

Zdroje obrázků

Obrázek číslo 1

Ashmolean Museum, University of Oxford: Athenian red-figure pottery cup [online]. [cit. 2022-05-18]. Dostupné z: <https://www.glam.ox.ac.uk/athenian-red-figure-pottery-cup>

Obrázek číslo 2

FIALA, Jan. *Jsmé fér* [online]. 2017 [cit. 2022-05-18]. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/evropa?fbclid=IwAR2Qgn5_Qa_xi-R6qtCfj-Ig71CVov7zSfqmILt6pG1Gd3iNU8ownia2vWw

Obrázek číslo 3

Postupový diagram řešerše (vlastní zdroj).

Anotace

Jméno a přímení:	Lukáš Holbík
Pracoviště:	Katedra antropologie a zdravotní vědy
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Martina Cichá, Ph.D.
Rok obhajoby:	2022

Název bakalářské práce:	Postoje středoškolských studentů a studentek k manželství a rodičovství homosexuálně orientovaných párů
Název bakalářské práce v anglickém jazyce:	Attitudes of high school students towards marriage and parenting of homosexual couples
Anotace bakalářské práce:	Bakalářská práce je zaměřena na problematiku postojů studentů a studentek středních škol k manželství a rodičovství homosexuálně orientovaných párů. Práce je členěna na dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretická část obsahuje poznatky, které se týkají témat sexuální orientace, homosexualita, postoje, manželství a stejnopohlavní rodičovství. Praktická část se věnuje analýze a prezentaci výsledků výzkumného šetření, které z různých úhlů pohledu zjišťovalo postoje středoškolských studentů a studentek k dané problematice.
Klíčová slova:	manželství stejného pohlaví, adopce osob stejného pohlaví, postoje k homosexualitě

Anotace v angličtině:	The bachelor thesis is focused on the issue of attitudes of high school students to marriage and parenthood of homosexual couples. The work is divided into two parts - theoretical and practical The theoretical part contains knowledge related to the topics of sexual orientation, homosexuality, attitudes, marriage and same-sex parenting. The practical part is devoted to the analysis and presentation of the results of a research survey, which from various perspectives ascertained the attitudes of high school students and students to the issue.
Klíčová slova v angličtině:	Same-sex marriage, same-sex adoption, attitudes towards homosexuality
Přílohy vázané v práci:	1. Příprava dotazníku, tištěná verze 2. Ukázka elektronického dotazníku v systému Survio 3. Kódovací tabulka a chí-test v programu Microsoft Excel
Rozsah práce	55
Jazyk práce	český